

härleda begrepp om folkets lynne och bildningsgrad, måste man äga filosofisk och ästhetisk odling o. s. v.

Detta afsteg har fordrats, för att visa orsaken, hvarföre all den lärdom, som en tid användes på forskningar i Svenska häfderna, bar så liten frukt. Gången af ett folks sträfvande till bildning och stat uplyses föga genom antiquiteter, chronologier och genealogier, ehuru nyttiga de ock må vara till uppsättande af historiens skelett. Också äga vi ganska mycket arbete undangjordt i Chronologi, Antiquiteter och, i allmänhet, gamla historien. Men från den tid; då svenska samhället begynte antaga en mera stadgad form, hafva vi föga annat än strödda historier om vissa epoker, vissa Konungar. Om andra däremot (t. ex. om Johan III. och hans son, om Carl IX och om hans sons sista och viktigaste regeringsår) finnes nästan intet, och ändtligen platt intet om vissa (t. ex. Carl XI och hela Frihets-tiden — ty compendier kunna ej räknas). Och hvad är dessutom mängden af hvad vi äga sålunda spriddt? en Giers, en Tegel, en Widekindi, en Nordberg?

Men huru kommer det till, att sådana män, som Celsius, Botin, Hallenberg och kanske ännu ett par, icke utarbetat mer än fragmenter? Så lärda och outtröttliga män tyckas hafva bordt kunna medhinna något, som till vidd någorlunda svarat mot en Humes, en Henry's, en Suhms, en Häberlins, en Velly's, en Lagerbrings, en Dalins arbeten. Orsaken ligger säkert icke i nationens bristande interesse för saken, men tilläfsventyrs endast i svårigheten att hos ett så fåtaligt folk och på ett så litet känt språk utgifva arbeten af större vidd.

Orsaken må dock vara hvilken som häldst; sjelfva factum är gifvet, att vår nyare historia företer ett chaos, där ingen ståndpunkt ännu är befastad, ingen karak-

ter utvecklad och allmänt erkänd, intet system synligt. Hvar och en kan, efter behag, framställa nästan hvilka besynnerliga satsar, han behagar; ty nästan hvarje factum är tvist underkastadt. Knappast kan någon utom forskaren och samlaren debatera frågan; detaljerad kännedom af de facta, hvarpå ett omdöme bör grundas, är icke tillgänglig för den större, om ock i andra saker tämligen bevandrade, allmänheten.

Därföre har man sett upstå en mängd brochurer i vår historia, små bemödanden att etablera en och annan enskild sats, utreda ett och annat factum, sprida ljus öfver ett och annat särskildt förhållande. Vid bristen af en sammanhängande, systematisk historia, äro dylika företag icke utan förtjänst.

Närvarande skrift förräder mycken verklig kunskap, och icke död kunskap, i den nyare Svenska historien. Den visar älven ett varmt och uplyst nit för fäderneslandet. Då härtill kommer en lefvande och stark kolorit i stilen, förtjenar skriften utan tyfvel upmärksamhet, men blifver också därför så mycket farligare och mera förvillande, i fall skefva åsigter skulle äga rum. Detta är, hvad vi ansett böra blifva föremål för en kort undersökning.

Ämnet är af en vidd och vigt, att man knappast borde våga sammantränga det på 60 octafsidor. Fråga är om icke mindre än att updraga en jemnförelsetaffa mellan Sveriges Konungar från Gustaf I till Carl XII, eller Wasa-Konungarne, såsom Förf. kallar dem.

Hufvudpunkten, hvaromkring förf. vänder sig, måttstocken, hvarmed han uppskattar regenternas värde, är en egen idé, som han kallar *Svenskhet*. Troligen skulle det blifva svårt för honom sjelf att göra sig reda för betydelsen af detta ord, så vida han därmed menar annat än kärlek till Sverige och Svenskt lynne. Elemen-

terne, hvaraf den store Anden skapar en stor man; äro öfver allt de samma. Ett af dessa elementer är den oegennyttiga, obegränsade ifren för rätt och sant, för en skön och stor idé. Orättvisan, ensidigheten kunna ej få inträde i en stor själ. Den höga instincten, det hemliga uppdraget af Gud att utföra Hans stora planer på jorden, drifva denne utkorade — och han vågar ej beräkna sin bana med siffror. Nitet för ett *fjädersland* förer honom till döden, men aldrig till strid med *menschlighetens* stora sak. Mången har fått namn af *stor*, men blott varit ett af dessa plågoris, hvilka utrustas för att straffa, eller ett af dessa egoistiska väsenden, hvilkas enskilda intressen händelsevis sammanträffat med ett folks intressen för tillfället.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Turkiet. Porten synes återgå till moderatare tänkesätt och behandlar de Christna ministrarna med mera aktning. Också väntar man att snart se sänjan mellan Ryssland och Porten återställd, Ryska ministern befann sig väl (enligt berättelser från Odessa af d. 20 Julii) ännu bevakad i Baykedere, men väntade nya befallningar från sitt hof; och de troddes blifva sådana, att han åter kunde öppna sina communicationer med Porten. Imedelertid skall det Ryska ultimatum först d. 7 Julii hafva afgått från Odessa. Det skall innehålla, att Kejsaren afsäger sig all tanke på eröfringar, men påstår tractaternas iakttagande och uprättelse för sin Minister. I Constantinopel var lugnet d. 6 Julii redan tämligen återställt och bodarne till en del åter öppnade; de Greker, som ännu blifvit skonda, tycktes hämta ny luft. Sultan hade, på de Christna sändebudens ifriga föreställningar, ändtligen d. 5 utfärdat en firman, enligt hvilken de på gatorna krigsvärmande Turkar skulle nedlägga vapen och Janitscharerne begifva sig till sina kaserner. — De Österrikiska trupperne samla sig i stor mängd på Dalmatiska gränsen och emottagas med glädje af folket, som hoppas, att det skall gälla Turkarna. Det berättas öfver Paris, att Öster-

rikiska ministern äfven blifvit satt under bevakning, och Gouverneuren i Trieste har låtit tillsäga de handlande, att de kunde ställa sina affärer efter den säkra sannolikheten, att krig utbrister mellan Porten och Ryssland. Detta är väl också mer än troligt, i fall det är sant, som en tidning berättar, att Bar, Strogonow blifvit mördad i Turkarnas raseri. Samma tidning säger, att fiendtligheterna troligen redan utbrustit mellan Ryssland och Turkarna; och att oförmodade ändringar ägt rum i flera Europeiska magters politik, medelst nya alliancer och contra-alliancer, som redan skola vara ratificerade. — I Portugal och Spanien var man fullkomligt öfvertygad om fredsbrottet. Spanska regeringen hade fått depecher från sin minister i Constantinopel, hvilken, äfven som den Österrikiska, gjort fruktlösa föreställningar mot Grekernas mördande. Reis Effendi syntes vara en slaf af det ursinniga folket, Spanska ministern kunde med möda få sitt palats respecteradt emedan regeringens hela upmärksamhet var fästad på Ryska och Österrikiska sändebudens skyddande. Ryssland har rappolerat sin consul i Alicante. Ryska ministern i Madrid, Grefve Bulgani, reser bort, i anseende till sin svaga hälsa. Sp. Regeringen har frågat Engelska ministern, om hans hof skulle tillåta Ryssland att bemäktiga sig en hamn i Medelhafvet. Han svarade, att Stor-Britannien är neutralt och icke skall sätta sig emot en Rysk flottas inlöpande i Medelhafvet. D. 7 Julii passerade vid Gibraltar tre Engelska transportskepp, med 85:te regimentet om bord, ämnadt till Joniska öarna. Flera transportskepp syntes dessutom.

The Times säger sig veta, af aktningvärda källor, att ett parti både i Ryska och Turkiska cabinettet är för krig; men att pluraliteten i båda, i synnerhet monarkerna sjelfva, önska fred. Vidare heter det, att de Christna magterna böra befria Grekerna och gifva dem en statsförsättning. Men gifve man Ryssland förmynderskapet öfver dem på någon tid (såsom nödvändigt vore); så yoro det svårt att updraga gränslinien mellan beskyddaren och beherskaren. Flera skyddsmagter åter skulle snart råka i strid sinsemellan.

Turkiska flottan skall, förstärkt, åter hafva utlupit från Dardanellerna, dit hon flydde, efter sitt första nederlag vid Mitylene. Dock äfven nu skall hon, mellan Lemnos och Mitylene, hafva blifvit anfallen af Grekerna och slagen, samt måst återgå till Dardanellerna. — För öarna fins visserligen en gemensam regering på Hydra; men dess magt är icke erkänd af alla de befriade öarna. Det råder mycken afund mellan öarna, och hvardera rogerar

sig i det närmaste på sitt eget vis; dock göra alla de största upptänkliga offer, för att befrias från Turkiska oket. Fråga har varit att i Tripolitza iurätta en regering; men denna plan kan ej verkställas, förr än Turkarne alldeles utrymt Morea. På flera öar upföras fästningar och de gamla Turkiska förskansningarne repareras och utvidgas. Å andra sidan söka Turkarne befästa sig på de mot Asien belägna öar. Chios, Samos, Nikaria och alla mindre öar mellan Samos och Rhodos äro ockuperade af dem; och så länge de innehafva Mindre Asiens kust, skall det blifva svårt för Grekerna att drifva dem från dessa öar. På Candia slås Turkar och Greker hårdnackadt. Invånarne på Chios hade af Porten begärt och fått en Turkisk garnison, till skydd mot Grekerna. Garnisonen var dock knappast kommen till ön, förrän 80 de förnämsta invånare på ön togos i förvar såsom gisslan. Chioterne anhöllo nu om hjälp hos Grekiska Amiralen, som svarade, att de begärt Turkar och skulle få behålla dem; ön ämnade han behandla fiendtligt och förklarade den i blockadtillstånd. 70,000 piaster, som erbjödos honom, nekade han äfven att emottaga, ty han "stridde för äran och icke för penningar." — I Romanien (där Constantinopel är beläget) har insurrectionen redan begynt.

Förödelser i Walachiet är förfärlig, de sköna slätterna mellan Bucharest och Österrikiska gränserna äro öde och betäckta med lik, som förgifta luften. Man hör icke något annat ljud än tjut af handar, som förlorat sina husbönder. Öfver 20,000 människor, till större delen kvinnor och barn, äro bortförda i slafveri på andra sidan Donau. De gamle slagts utan förskoning; endast unga vackra fruntimmer och små barn skonas, de förre för Harem, de sednare att upfostras i Mohamedanska religionen. I ett kloster mördades alla gamla nunnor; de unga bortfördes till slafvinnor. — Ypsilanti har sjelf uppsatt en berättelse om Hetairisternas uplösnings och orsakerna därtill.

Från Leipzig hafva 14 ynglingar aftågat till Grekerna. En Friherre v. Dalberg (f. d. Capitaine vid landvärdnet under befrielse-kriget) har förklarat sig färdig att gå med till Grekland och upmanat Frih. von Gagern att öppna en subscription och skaffa Storhertigens af Hessen tillåtelse till de frivilliges första samlande i Offenbach.

England. Drottningens tillstånd har, allt ifrån den 3 Aug., varit än sämre, än bättre, så att hon till och med vissa stunder kunde flyttas ur sängen. Men d. 7 utgafs följande bulletin: "Denna mårhon har det i hast blifvit mycket värre med Hennes

Maj:t." Hon bär sina plågor med stort tålmod. De anseddaste personer, till och med af Kungliga huset, göra sig underrättade om hennes tillstånd; men från ministären afhöras inga efterfrågningar.

Enligt sista underrättelserna var Konungen på vägen till Irland.

America. Vid Caracas intagande af Spanjorerna d. 26 Maji, förlorade Columbianerne 300 man, 500 republicaner, som innehade Laguaira, lemnade då denna plats och förföljdes af 600 Spanjorer. En afgörande slagning väntades.

Portugal. En brevväxling har ägt rum mellan Cortés's Secreterare och Stats-secreteraren da Costa Quintilla, angående några uttryck i Konungens tal d. 4 Julii, dem Cortés funnit mindre constitutionella. Konungen har skyndat att, till allmänt nöje, förklara sina ord. Både Konungen och Drottningen äro utomordentligt älskade för deras hjertliga och humana uppförande och deras tillgifvenhet för den nya ordningen.

Gen. Pepe har af Cortés fått 4 millioner i ersättning för hvad han förlorat genom röfvere.

Spanien. Regeringen har äntligen beslutit, att Elio skall ställas för krigsrätt. — En tidning yttrar förtrytelse deröfver, att Merino icke ännu är utrotad.

Norrige. Storthing d. 9 dennes. De återstående punkter af Budget-Utskottets betänkande om stats-utgifterna bifollos, utom en. Till sjöflottan beviljades 155,000 Sp., hvaraf 10,000 till marinens hufvud-établissemang och 24,000 till byggnad af en fregatt. Angående établissemang på Horten (hvars nedläggande Presidenten undrogs att begära hos H. M. Konungen) beslöts, att 30,000 Sp. årligen, intill nästa Storthing, beviljas till en fregatt samt 8000 till krigståg, för att öfva officerare — allt under uttryckligt förbehåll, att, vid ansvar enligt grundlagen, pengarne icke användas till andra ändamål. Bedömandet af Statsr. Fastings förhållande vid inköpet af Horten m. m. hänvistes till Odelstinget (hvilket har samma befattning, som Constitutions-utskottet här, att sätta rådgifvare under tilltal).

Storthinget d. 10 hölls först inom lyckta dörrar. Sedan förekommo mål af mindre vikt.

Odelstinget beslöt d. 8 en ed för medlemmar af Lagthinget, som komma att sitta då Lagthinget handlar såsom Riksrätt, men förr icke allagt domareed.

STOCKHOLM,
Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

COURIEREN

FRÅN STOCKHOLM.

Måndagen den 27 Augusti.

Recension.

Blick på de äldre Wasa-Konungarnas och i synnerhet Carl IX:s och Carl XI:s Regentvärde. Stockholm, tryckt hos Fr. B. Nestius 1821.

(Forts. fr. N:o 34.)

Häfdeteknären måste vara lugn och nykter; men han får icke därför vara en vid jorden eller en fläck af jorden fästad, för ljus och skönhet och verldsordning liknöjd materialist. Hans tanke må vara riktad på ett enda folk, men icke därför glömsk af alla folks gemensamma fördelar. Han må se förnämligast på detta folks välfärd, men icke blott på den välfärd, som detta folket njuter med andras uteslutande, icke blott på detta välstånd, hvaraf sinnenas behof tillfredsställas. Han bör icke tro, att människan lefver blott af bröd. Den *storsinnet*, de försakelser, den lyftning i tänkesätt, hvilka höja människor till menniskovärde, äro toma ord, eller ock måste nationerna veta, så väl som individer, att offra något, för att gifva dem en betydelse. Det fordras ofta de mest förfärande stor- mar, för att påminna oss, att vi icke blott äro af jord, utan äfven en gnista af den eviga elden. Med ett ord: häfdeteknären får icke för ett enda folks interesse glömma det poetiska ämne, som ligger i hela släg-

tet och sträfvar att utvecklas — eller ock nedsätter denne häfdeteknare sitt folk från höjden af nationlig storhet och ära.

Efter denna ingress behöfva vi kanske knappast säga förf., att vi anse honom hafva misstagit sig och sett skeft, nästan hela sin skrift igenom. Den verkliga storheten hos en Gustaf I, hos en Carl IX och en Carl XI har han sett; men hans blick har varit för inskränkt, för att se en Gustaf Adolfs, en Carl X:s, en Carl XII:s, emedan den icke låg inom samma linea.

Det synes oss, som Carl XII:s åtgärder varit illa beräknade. Men det vore interessant att få ett svar — om en dödlig kunde gifva ett svar — på den frågan: huru hade det gått, om icke Carl XII varit? hvad hade en annan Konung i hans ställe gjort? Hatet mot de kraftfulla Zweybrückarne hade, både utifrån och inifrån, nått sin höjd. Hvem som suttit på Sveriges thron efter Carl XI, hade fått samma fiender, som hans son fick. Carl XII retade dem icke; de retades af begäret att återvinna, hvad de förlorat, från en stat, som, enligt förf:s eget erkännande, genom sitt fredliga system icke var fruktad. Med ingen historisk bevisning kan man styrka, och således med ingen rätt tillåta sig förf:s hårda om- döme, att Carl XII älskade kriget för krigets skull. Men då det kom, utförde han det med denna oböjliga tapperhet, som he-

ter öfverdåd, emedan hon misslyckades, men som skulle fått helt annat namn, om förräderiet tillåtit den lyckas. Sjellva detta så kallade öfverdåd är, hvad världen beundrar hos Alexander, Xenofon, Henric V, Napoleon och flera. Vore kriget en konst, hvori samma regler kunde följas af alla; så skulle all utgång kunna beräknas, alla världshändelser blifva ett urverks knäppningar. Men som detta vore att göra människoslägtets framsteg och utbildning till ett lifflöst människoverk; så ser man, huru Försynen framskaffar, tid efter annan, en af dessa regelförgätna utsväfvare, dem man merändels tillerkänner namn af stora män, och hvilkas karakter är att kunna rödja sig en bana, som icke upptäckes genom reglor-nas studium och ej är så lysande af annat skäl, än att allt, som lyckas dem, också skulle kunnat misslyckas, och säkerligen misslyckas för mången annan, hvars förmåga är ganska tillräcklig att tadla deras steg och bevisa, att hvad som icke lyckades dem, också icke kunde lyckas.

Ännu en gång: låt icke Carl hafva varit omgifven af förräderi hos sig och sina bundsförvandter — och världen skulle hafva beundrat hans djerfva plan att angripa sin fiende, där ingen väntade det. Det mest oförnuftiga, man förebrår honom, var planen att insätta Pretendenten på Englands thron. Men först och främst känner man ingen ting bestämdt härom; kanske var det hela blott ett flygtigt project, hvilket ett ögonblick vunnit Carls tycke. Sedan kunde hans afsyurnaste fiender, Hannoveranerne, icke angripas på ett ömare ställe, än där deras thron redan var så yacklande, att den var nära att falla utan främmande inverkan.

Detta allt må vara falskt — och hvem har någonsin förmått säga, hvad som *kommit att ske*, i fall det eller det skett eller icke skett? Men det är åtminstone icke

mera problematiskt, än de grunder, hvarpå förf. bygger omdömen, så hårda, att man icke utan harm kan uprepa dem. "När man upsöker," säger han, "hans egenskaper såsom *Anförare*, äga hans fälttågs-planer den utmärkande egenheten att i oklokhet, kortsynthet och utsväfvande lättsinnighet öfverträffa snart sagdt allt det oräkneligt myckna af denna art, som alla länders, och nästan företrädesvis Sveriges, Historia har att upvisa. De starkt framskjutande hufvuddragen af denna sorgliga, någon gång till löje gränsande taffla, äro hans tåg till Ukraine, den bestämmelse han gaf den segrande, oförlikneliga *Stenbock*" m. m. Det vore för vidlyftigt att upräkna allt det orättvisa och öfverdrifna i målningen af Carls karakter, som förekommer pag. 27, 28, 29 och 30. Allt hvad där säges om hämnd, ärelystnad, grymhet och dylikt, är dels öfverdrifvet, dels påtagligen osannt och motväges af Hjeltens hela lefnad. Att Carl gjorde fred, då fred var möjlig, bevisar det snara slutet på första Danska kriget. Men att hans glödande harm mot falskheten och lågheten icke tillät honom att sluta fred med de öfriga fienderna, förr än han kunde sjelf föreskrifva den och ansvara för dess varaktighet, det må icke förtjäna så hårda förebråelser. Bland de afgjordaste saker i hans historia, är att han icke önskade eröfringar. Den, hvars ord var mera än andras eder, hade det felet, må hända, att alltför hårdt straffa trolösheten — dock icke, såsom förf. säger, hos *en fiende*, utan hos *en förrädare*. Märkvärdigt är, att samme författare, som ej kan förlåta detta, icke af Carl den IX:s blodiga hårdhet hindras att gifva åt hans karakter ett oinskränkt bifall. Med någorlunda jemnad billighet mot den ändliga storhetens ofullkomligheter, tro vi andra, att de förvillelser, som komma af dygdens harm, ej borde sinna

mera obevekliga domare, än de dödliga öfriga förvillelser; och med detta vilkor bekänna vi, att vi af denne författare lika litet, som af Carl XII:s öfriga smädare, kunnat förmås att frångå den mera allmänna och mera svenska öfvertygelsen, att en renare och sublimare dygd aldrig lefvat i en dödligs själ, än i denne oförlikneliga Hjeltes. — Att han, såsom andra, brukat repressalier i krig, behöfver ej ursäktas. Ätminstone har ingen annan härförare blifvit derföre tadtad.

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Turkiet. Kriget mellan Porten och Ryssland synes allt mindre sannolikt. Det försäkras, att Österrikiska Internuntien i Constantinopel fått befallning att endast i öfverensstämmelse med Ryska Ambassadeuren föra sina underhandlingar med Porten. Bar. Strogonow var d. 11 Julii ännu under bevakning i Buyukdere och ämnade ända till d. 15 där afvakta sitt hofs svar på Portens besvär mot honom. Den Courier, som skulle öfverföra detta svar, steg om bord d. 10 i Odessa, för att gå till Constantinopel. Öfverbefälhafvarn öfver Södra Ryska arméen (som räknas till 120,000 man) befann sig, allt sedan d. 21 Junii, i Odessa.

Tripolitanska escadren, bestående af en Corvett, tre Polacrer, en Brigg och en Schebeck, har fallit i Grekernas händer. Den ville först undvika drabbning och fly till Thessalonik, emedan Grekiska flottan var starkare. Men Grekerne skickade mot dem två Turkiska fregatter, som blifvit tagna den 25 Junii. Till dem närmade sig de bedregna Tripolitanerne, för att finna skydd; men då hissade Grekerne korsflaggan, togo Tripolitanska fartygen mellan två eldar och eröfrade dem. Tunis's flotta lär icke vara det minsta farlig.

Öfver Zante har man nu följande underrättelse om Thessaloniks intagande. Sedan staden var till lands och sjös inspärrad, tillbjödo, såsom bekant är, Grekerne den Turkiska commendanten att capitulera. Han begärde åtta dagar, för att retirera med sina trupper, och de belägrande hoppades att kunna rädda den blomstrande staden. Men Turken lät inspärta de förnämsta invånarne, af-

skära deras hufvuden och visa de belägrande dessa, i stället för svar på capitulations-vilkoren. Grekerne hade då lagt sina skepp så, att de med kanoner och mörsare kunde beskjuta den, såsom en amfiteater åt sjösidan belägna staden; hvilket också skedde med sådan verkan, att han, efter tre dagars brand och blodbad, till hälften förstörd öfverlemnades åt Grekerne, hvilka voro otröstlige att hafva förorsakat den ofantliga skadan.

Hvad som redan är berättadt om händelserna i Etolien, Akarnanien och Epirus, bekräftas. Grekerne hafva fullkomligt öfvervigiten, både till lands och sjös, allt ifrån Valona-viken utåt den till Chimaira-bergen gränsande stranden, och ifrån Parga, Suli, Prevesa, Mesolungi, ända till Lepantiska viken. De Mohammedanska Albaneserne hålla sina fördrag med Grekerne, så att desse kunnat afsända tillräcklig styrka att besätta passen i den bergkedja, som begyner vid Thermopylae och berget Oeta, sträcker sig norr ut ända till Serviens södra gräns, och sedan i öster sammanlöper med Rhodopebergen, af Turkarne kallade Despoto Dag. Genom noga bevakning af bergkedjorna måste allt hopp om retraite försvinna för de Turkar, som sedan ett år tillbaka legat i fält mot Ali och icke på annan väg kunna återkomma till Thessalien eller Macedonien. Hela kvarlevan (6 a 7000 man) af den Rumeliska armée, som blifvit tvungen att uphäfva belägringen för Janina, söker komma ut till Öfra Albanien eller Servien. En annan afdelning hade framträngt in i Livadien, men blifvit förstörd af Odyseus, nära berget Kythäron, efter en den mest hårdnackade och blodiga strid, som kostade alla Janitscharer lifvet. Denna tredje seger (de af Perhåbos och Erkebiskopen i Neapatra vunna känner man redan) har öppnat de Thessaliska höfdingarna frihet att samla sina krafter mot Larissa, den enda stad, hvars Turkiska befolkning var stor nog, för att göra motstånd. Grekerne läto en hop där af springa öfver klingan.

Demetr. Ypsilanti och en Kantakuzeno hafva lyckligt ankommit till Morea. Den mystiska person, hvars ankomst till Grekland redan är omtalad, skall vara Josef Bonaparte, som begifvit sig dit från America, tillika med Lefevre Desnouettes, bröderna Lallemand och flera f. d. Franska officerare. Ett Grekiskt skepp har i Marseille tagit med sig, ej blott en mängd värfvade ynglingar och handverkare, utan äfven 30 Franska officerare, såsom frivilliga.

Skall man tro vissa underrättelser från Joniska öarna, så lärer Engelska sjömagten i Medelhafvet vid flera tillfällen hafva hjälpt Turkarna mot Gre-

kerna, onkadt den högtidliga neutralitets förklaring, Senaten på nämnde är afgifvit.

Alex. Ypsilanti tyckes ingalunda befinna sig som fånge på Österrikiska området. I lilla Walachiet har hans folk ännu inne alla de punkter, dem han besatt. Han har utfärdat en proclamation, däri han med de gruffigaste förebräelser utfar mot sina trolösa soldater, men berömmar de trogna. Jorgaki har gjort Turkarna mycken afbräck och skall nu mera hafva slagit sig igenom till Ryssland. Österr. Beobachter berättar dock, att han, tillika med Pharmaki, d. 15 Julii visat sig vid Rosnow, där hängt en hop Judar, men d. 19 blifvit slagen vid Piatra, och, efter ett föfångt försök att framtränga till Bukowina, kastat sig in i klostret Slatina, där han instängdes af Turkarna. Dessa fortfara med deras gruffliga framfart i Walachiet. Seraskieren af Ibraïl lät d. 6 Julii, för hettans skuld, salta flera kistor Walachiska tungor, öron och näsor, som skulle försändas till hufvudstaden. Skulle Turkarne tvingas att göra sitt återtåg öfver Donau, så kan man vänta sig landets fullkomliga ödeläggelse. Dagligen inträffa förstärkningar till dem, och de concëtrera sig kring Bueharest.

Moldau är i fullkomlig anarki och plundras ömsom af Albaneser- och Arnaut-skaror, ömsom af Turkarna.

England. D. 7 dennes kl. $\frac{1}{2}$ 11 est. m. afled Drottningen, efter gruffliga plågor, dem hon utstått med största tålmod. Hon förlät sina fiender, "som allt från hennes första ankomst till England, sökt fördärfva henne och slutligen tagit lifvet af henne." D. 3 gjorde hon sitt testamente, hvarigenom den lille Austin lärar vara arfvinge af hennes mesta förmögenhet. Testaments-verkställare äro två Italienare, Marchese Antaldi och domaren Felice i Pesaro. Häldst hade hon velat blifva begrafven med sin dotter; men då hon icka kunde hoppas det, ville hon föras till Braunschweig. Att exponeras till åskådande undanbad hon sig; "det hade redan allt för mycket skett under hennes lifstid." Det förslag, man gaf henne, att låta försegla sina papper i Italien, på det de ej måtte falla i hennes fienders händer, gillade hon ej; "jag har," sade hon, "inga papper, dem de ej gärna må se."

Spectaclerna och många bodar och hus (till och med Carltonhouse) hafva varit stängda; i många kyrkor ringdes och alla skepp på Thames flaggade. Allmän sorg anlägges, churu, som det synes, icka vid hofvet. Därom känner man dock ingen ting med visshet, emedan man ej vet, att Konungen, som är på resan till Irland, fått notice om döds-

fallet. — Liket öfverföres af en Engelsk flotta, från Harwich till Tyskland.

Neapel. Såsom en högst märkvärdig nyhet; kan man icka undgå att anmärka den, att Generalerna Florestano Pepe (Hert. af Rocca Romana), Ambrosio och Filangieri behålla sina befäl, och att Fl. Pepe troligtvis blifver krigsminister, Gen. Church skall commendera de utländska trupperna.

Canosa har, på begäran, fått afsked såsom police-minister.

America. Från Havana skrives af d. 9 Julii, att Öfverste Evia fallit, vid ett försök att intaga med storm en position vid Puebla, hvilket så förfärat hans trupper, att man fruktade de olyckligaste följder. Communicationen mellan Vera Cruz och Mexico var alldeles afbruten. Commendanten i V. C. hade begärt förstärkning från Havana. Köpmän och förmöget folk i V. C. packade in, för att fly.

Spanien. En pamflet förebrår Gen. Quiroga, att han visar för mycken luxe. Domstolen har förklarat skriften smädlig och författaren skyldig att bevisa sina upgifter. Denne har nu, genom Q.s egna räkningar (dem domstolen tvungit honom att framlägga) och genom hela stadens intyg, sökt visa, att han ger ut 25 gånger mer, än han har i inkomster.

Från Catalonien utskeppas beständigt gevär till Grekerna.

Bref (till Frankrike) från Sacedon af d. 26 Julii skola innehålla, att trupperna där voro under vapen, men att man icka kände orsaken därtill. Detta bekräftas dock icka af underrättelser från Madrid af d. 30 Julii, som säga, att H. M. väntades dit d. 3 dennes, att Garnisonen och nationalgardet skulle låga honom till möte o. s. v.

Norrige. Storthing d. 14 dennes. Rosenkildes förslag, att 30,000 exemplar af Grundlagen måtte tryckas, blef å sido lagdt, enligt författarens egen motion. Uplästes H. K. H. Kronprinsens skrivelse, som innehöll, att H. K. H. med välbehag emottagit Storthingets lyckönskan till H. K. H.s återvunna hälsa.

Odelsthing d. 15. Kongl. proposition om utgifvande af Zahlcassee-assignationer förkastades, och kan således icka komma under öfverläggning vid detta odelsthing. Sedan beslöts, att inga fler nya lagförslag upptagas till ventilering vid närvarande Odelsthing.

STOCKHOLM,

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

COURIEREN

FRÅN STOCKHOLM.

Thorsdagen den 30 Augusti.

Recension.

(Forts. fr. N:o 35.)

Om hans oklokhet hafva vi redan yttrat oss. Den fans, kan hända — och den dödlige, som är fri, kaste första stenen. Men med vida större oklokhet har mången lyckats i sina företag och fått verdens beundran för dem. Förräderi var det, som som ledde honom till de flesta af dessa så kallade okloka företag, och förräderi, som gjorde deras utgång olycklig. Oböjlig var han, sedan han fattat ett beslut; att *öfvertala* honom var omöjligt, att *öfvertyga* honom var det dock ingalunda, därpå finnas många exempel. Man är ytterst orättvis, då man påstår, att han icke arbetade för fäderneslandets bästa. Många författningar finnas qvar, hvilka förråda den ljusaste blick och det renaste nit, i fråga om landets ekonomiska väl. Man skall erfara det, då man ännu efter våra dagar blir nödsakad att begagna, hvad han uttänkt, framträngande förbi sitt tidevarf. Men hvad han gjorde och hvad han ville, hindrades af de beständiga oroligheterna att vinna, stadga eller förstördes med slit efter hans död. Den regering, som kom efter honom, har gjort, och af låga afsigter och med slit gjort, mera ondt än han, och ofta gjort det, för att lå skriva det på hans räkning. Från den ti-

den komma ock de underrättelser, vi hafva om tillståndet i landet under honom.

Det var att vänta, att en författare, som så litet skonat Carl XII, icke eller skulle skona Gustaf Adolf. Denne man, som lyftade Svenska folket till medvetande af dess egen kraft och anvisie det en plats bland Europas nationer, har blifvit behandlad likt en öfverdådig äfventyrare, som, utan giltiga skäl, utan behof, utan omtanka om Sveriges väl, kastat sig in i ett chevalereskt företag, för att försvara en sak, som var oss likgiltig, och för att vinna länder.

Förf., ehuru stark materialist, har imedlertid, i fråga om Gustaf Adolf, användt grundsatser, hvilka mer, än han sjelf tyckes hafva märkt, skaka hans egna raisonnementer. Han säger, att man, såsom skäl för Sveriges inblandande i Tyska sakerna, uppställt faran för en universal-monarki. Men, säger han, "man har kanhända därvid förgåtit, att en universal-monarki långsamt bildas, ofta möter oförutsedda hinder redan i sin födsel, har lätt återupplösta samband, och ofta, efter nyss vunnen formation, sammanfaller." — Ja, den möter oförutsedda hinder, ty en universal-monarki kan, enligt sakens natur, aldrig komma att finnas; men det öfvervälde i Europa, hvarom här är fråga, och som torde hafva varit någon ting verkligen värdigt att motarbetas, huru skulle det finna de nödiga hin-

dren? Alla de, som före Gustaf Adolf kämpat deremot, hade kämpat med ringa framgång. Det var han, som på två år gjorde, hvad de alla på 12 år icke förmått. Han var just det oförutsedda hindret, utan hvilket, så vidt tidens händelser ligga öppna för människoblickar, Österrikiska husets ärelystnad och vantrons fanatism skulle lyckats att stifta detta öfvervalde, hvilket, ehvad det må heta universal-monarki eller icke, skulle, efter all möjlig beräkning, försatt Europa och följaktligen äfven Sverige, i en helt annan och vida sämre belägenhet, än det nu finnes.

Förstår man sig annars rätt sjelf; så måste man, synes det oss, hata ljusets seger, hata världens kultur, dess befrielse från mörker och våld, när man ej erkänner de höga bevekelsegrunderna för Gustaf Adolfs deltagande i trettioåriga kriget. Ty dessa grunderna voro de första och viktigaste, äfven efter hans egen tanka; tviflom, för han äras skull, icke, att hans tadtare häri har rätt. För Guds sak, för människofrihet, ljus och dygd, för reformationens fullbordan, utan hvilken menskligheten ej kunnat frälsas, var det, som han gick, den ädlaste, den störste bland hjeltar, att föreläsa Konungar med ett exempel, som han kände sig mächtig att gifva, huru de böra skydda rättvisan och friheten, för att skydda, att värdigt uprätthålla sin egen magt. Han gick, i spitsen för sina svenskar, med blygsam men trygg förtröstan; emedan han bar inom sitt bröst medvetandet af sin och deras kallelse till det stora värf, han företog, emedan han ej tviflade, att de och han sjelf voro så värdiga som någon annan att stå främst bland de befriade folken och njuta kommande slägters tacksamhet för det mod, de ingifvit Europa, att bryta de skamliga fjättrar, som varit skakade, men som man hotade att åter pålägga.

Och Europa tackar honom. Och menskligheten räknar honom bland sina prydnader. Och genom alla världens kommande åldrar lefver hans namn, välsignadt och uphöjdt i främsta ordningen bland de stora välgörare, åt hvilka släktet offrar sin vördnad. Och i Sverige — och i Sverige — är man kall för hans ära, räknar man kargt med honom, huruvida han i penningevärde godtgjorde oss, hvad han trodde oss såsom hjeltar offra frivilligt med honom, för att icke vara lottlösa i hans ära. I Sverige äflas man att bevisa, huru allt, hvad han gjorde, var onyttigt, om han icke dermed ökade det timliga välståndet för sitt land ensamt och sina samtida. Hvad menar man då? Skall väl hans ärestod flyttas från den lyckliga jord, som sett honom födas? Skall hans anlete i de saligas boningar vända sig bort ifrån oss?

Förlåten, o Läsare! Hjertat vill ej tiga, då man talar om en hjelte, och en den störste, och fäderneslandets hjelte. Behållen, om I kunnen, ingen ting mer häraf, än den sanningen, som äfven med köld kan fattas, att om ock Sverige icke af Gustaf Adolfs krig skördat annan frukt, än den nationerna skördade gemensamt, och som framgår genom kommande tidevarf, Sverige likväl skulle ägt skäl nog att vara nöjdt med denna Konungs företag. Men äfven mera enskildt hade i sjelfva verket Gustaf Adolf Sveriges fördel att afse, då han kastade sig mot Österrikiska magtens härjande utvidgningslystnad. Österrike var hans fiende, genom förbundet med Pohlen. Wasa-konungarne där hotade Sveriges sjelständighet och hans thron. De voro Sveriges grannar, genom dess besittningar i Preussen. Utgången visade också, att enda medlet till deras tvingande att afstå från deras anspråk, var det, som just Gustaf Adolf tillgrep: att qväsa deras stöd, Österrike och hela den katolska ligan i Tyskland.

Huruvida det var Sveriges naturliga role att spela herre öfver Östersjön, därom vilja vi ingalunda strida. Vi äro färdiga att medgifva förf., att det icke så var. Men då Sverige en gång blifvit det, så måste, i fall dess politik skulle vara consequent och icke hela systemet jemte besittningarna öfvergifvas, med all magt arbetas mot Österrikes inkräktningar åt den sidan. Hade det blifvit, ej blott stöd för den redan varande grannen (Pohlen), utan ock sjelft granne; så hade därmed hela systemet varit förstördt — det samma system, för hvilket sjelfve den af förf. så högt uppsatte Carl IX stridt. Gustaf Adolf var lika väl anfallen som han; ty anfallet beror icke på, hvem som slår första slaget, utan hvem som först bereder sig att slå.

(Slut e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Turkiet. Af de många och täta rörelserna slutar man, att Österrikiska arméen blifver vida starkare, än i början troddes, och att Österrike, i händelse af krig, kommer att verksamt biträda Ryssland. Underhandlingarne i Wien samt courierväxlungen derimellan och Petersburg fortsättas med mycken ifver. Flera regimenter hafva utaf Krigsrådet fått ordres att sätta sig på rörlig fot vid gränserna. Artilleri-depöten i Wien låter förfärdiga 6 millioner gevärs-patroner. Ryska Ministern Greve Golowkin engagerar fältläkare på goda villkor. Om det Ryska ultimatum förkastas, skall inbrottet i Turkiska länderna komma att ske på tre punkter på en gång. Detta berättas från Wien, äfven som (i Moniteuren) att hovvet där fått del af nämnde ultimatum, däruti egentligen blott fordras verkställighet af 1774, 1792 och 1812 års tractater. Om fiendtligheter är ingen fråga; men bestämmande af Grekernas belägenhet och slut på förföljelserna mot dem yrkas. Ryssland fortfar att ogilla insurgenernas förfarande och vill ingalunda hindra Ottomaniska regeringen att bestraffa garnningar, som strida mot landets lagar; vill för öfrigt icke blanda sig i Turkiets inre angelägenheter, vidare än tractaterne tillåta. Detta ultimatum har Porten fått d. 12 Julii; och man får snart veta, om man har krig eller fred att vänta. Imedlertid innehålla rykten, att de disponibla och redan med

allt krigsföråd försedda Ryska trupper stiga till 300,000 man, och endast avantgardet till 80,000. General Sacken skall redan hafva ordres att framrycka till gränsen och öfvertaga befälet öfver invasions-arméen. Andra underrättelser säga, att Kejsar Alexander, efter västra arméens mönstring vid Wilna, begifvit sig till Generalerna Jermolows och Witgensteins arméer, som bestå af mer än 190,000 stridande, jemte ett betydligt artilleri. Underrättelser från Ungern, hvilka äro färskare, än de här anförda, eller af den 6 Aug., innehålla bestämdt, att Ryska Öfver-Generalen Greve Witgenstein ankommit till Kischeheev och de i Bessarabien under honom stående 5 trupp-divisioner utgöra 60,000 man, till hvilka ännu 4 divisioner skola stöta. Arméen har dragit sig ifrån Pruth inåt landet och efterlemnadt kossacker, att bevaka floden. På högra stranden hafva Turkarna dragit en cordon. De uppgifva sin styrka i Moldan till 60,000 man; men hälften finnes väl icke och det är dessutom dåliga trupper. Det är märkvärdigt, att tidningarne i Petersburg ännu, angående Grekiska och Turkiska affärerne, hafva sina nyheter endast ur Tyska blad, och att en af dem alldeles uphört att innehålla dylika nyheter.

Alexander Ypsilanti (så heter det äfven ifrån Ungern d. 6 Augusti) är förd till den för Statsförbrytare bestämda fästningen Munkatsch. Imedlertid heter det i bref från Cronstadt af d. 18 Julii, att hans fördrifvande ur Walachiet, som varit en följd af Albanernas och Walachernas förräderi, men också, såsom det synes, icke blott deraf, visserligen varit ett hårdt slag för resningen i Moldan och Walachiet. Men man skulle mycket missata sig, om man trodde, hvad några christna Turkar med glädje förkunna, att händelserna vid Donau fullkomligt nått sitt slut. Af Ypsilantis hela armée, som steg nära till 20,000 man, hafva i de åtskilliga slagningarna knappt 1000 man fallit eller blifvit svårt sårade, hvilka i proportion utrotat ett osanteligt antal fiender. Nära 1000 man till kunna hafva flytt in på Österrikiska området; men resten af arméen finnes ännu, ehuru skingrad, i åtskilliga trakter. Endast den, som icke noga känner händelsernas beskaffenhet där och de stridandes karakter, kan anse saken slutad. Något stort och afgörande hafva Turkarna ännu ingalunda uträttat; insurrectionen existerar allt jemnt, ehuru under annan form. I Lilla Wallachiet innehafva Insurgenterna alla fasta kloster. Prondan (en Servier), Diamanteo och andra anförare hafva för några dagar sedan tillfogat Turkarna betydligt nederlag. Georgaki och Pharmaki hafva med ausenlig makt be-

satt bergpassen vid Buseo. Sawa står med 1,200 fruktansvärda krigare vid Siebenbürgska gränsen. Han är en man af skarpt förstånd och mycken erfarenhet i Turkiska krigsättet, men värd förbarnelse, emedan han af småaktiga orsaker förrådt sitt fädernesland och sin tro, i det afgörande ögonblicket. Han finner dock, att Turkarne, som mycket fruktat honom, icke lära skona honom, om han faller i deras händer, och begynner att ångra sig, så att han sannolikt snart vänder sig emot dem. I denna händelse blir han dem farlig. Af allt detta kan man lätt sluta, att resningen i Moldau och Wallachiet existerar nästan i sin förra vidd och ännu länge skall existera. Om ock händelsernas åsyftade utgång vid Donau förfelades, så är dock målet fullkomligen hunnet, att der selsätta en stor fiendtlig magt. Från Moldauiska gränsen heter det deremot af d. 1 Aug., att Turkarne, likväl med ånsenlig förlust, eröfrat klostret Slatina. Grekerna gjorde förtvivladt motstånd och gifvo sig icke en gång, då klostret och kyrkan redan stodo i låga, utan flydde upp i ett torn, hvarifrån de underhöllo en mördande gevärseld emot de inträngande Turkarne. Äfven denna punkt skulle desse hafva tagit, om icke deras Bimbaschi fallit, hvarigenom de råkade i oordning och Grekerna, 76 till antalet,ingo tillfälle att fly till nästa quarantaines-ort. Säsom de voro skyddade af murar, skola blott sju af dem hafva fallit, under det Turkarnes förlust uppgifves till 400. — Från samma ställe och af samma dato berättas, att 800 Greker, under Georgakis anförande, velat vid Dorna slå sig igenom Ryska gebietet, men att den på gränsen vakthafvande Öfversten hotat tillbakavisa dem med våld, då de nedlagt vapen och begifvit sig till quarantainen, hvarifrån de, efter utstånden quarantaines-tid, skola föras till Bessarabien, delade i 4 colonner. Turkarne vilja flytta Moldauska regeringens säte till Roman och anlägga två fästningar vid Pruth, för att hålla invånarne i tygeln.

Från det egentliga Greland har man nästan inga underrättelser. Öfver Wien berättas, att en talrik och väl rustad corps Albaneser förenat sig med Grekerna i Thessalien.

Den nyutrustade flottan troddes komma att utlöpa från Constantinopel i slutet af Julii. Deyen i Algier har, af fruktan för de kringströfvande Grekiska skeppen, åter inställt den påbegynta utrustningen af sina Corsarer. Pesten var där i tilltagande; omkring 16 människor afledö dagligen.

England. D. 9 Aug. kom underrättelsen om Drottningens död till Anglesea, där Konungen kvarhölls af motvind och storm till d. 14, då han, ef-

ter att hafva anbefallt sorg och sorgebetygelser, steg om bord, för att gå till Irland. Oaktadt sorgen ämnade han dock icke insäga i tysthet, utan offentlig i Dublin, på det de handlaude och fabrikanterne icke måtte komma att lida på de stora anstalter, de gjort.

Efter många fruktlösa invändningar af Drottningens vänner emot den stora skyndsambeten med likprocessionens afgång till Harwich, afgick den likfullt kl. 7 på morgonen d. 14 Aug. från Brandenburghouse. I Lord-Kammarherrns ceremoniel var föreskrifvet, att tåget icke skulle gå genom City och att det skulle escorteras af militär. Mot det förra gjordes föreställningar af Common Council; mot båda delarna, at Drottningens Testaments ex-cutorer, Lushington och Wilde, som påstodo den allidnas vilja hafva varit, att processionen skulle ske utan militär-escorte. Imedlertid gick tåget, efter föreskrift, ända till Kensington kyrka, där vägen fans stängd af en ofantlig folkmassa och af vägnar, från hvilka hjulen voro lösstagna. Processionen måste då vända sig in på Piccadilly-gatan och gick åt Cumberlands-porten in på New Road till Tottenham-court-Road. Där var vägen åter tillspärrad och den oräkneliga folkhoppen tvang tåget att gå Tottenham gatan, förbi St. Giles kyrka nedt Drurylane till Strand på hvilken det gick till Templebar; hvarigenom det således kom till City. Kl. $\frac{1}{2}$ 4 var det, som tåget kom till Templebar, där en mängd i hast samlade medlemmar af Common Council väntade och förenade sig med cavalcaden. Något uppehåll inträffade, genom vägran att släppa militär, och isynnerhet garde, in i City. Dessa drogos också tillbaka, och blott en escadron, som förklarade sig beredd att öfverlemna vakten vid liket åt borgerskapet och blott medfölja säsom sällskap, fick inkomma. Bifallsropen till denna escadrons upförande voro de enda bullrande upträden, som den otaliga folkmassan tillät sig, under tåget genom City. Kl. $\frac{1}{2}$ 5 hade det hunnit till Whitechapel-kyrkan, där en mängd matroser förente sig därmed. Gatan från Mile End tullen till Ilford (7 Engelska, eller mer än en Svensk mil) var alldeles full af folk af alla klasser, i vaguar, till häst o. s. v. De sedan, i en för tillfället passande drägt, förente sig med tåget och åtföljde det till Ilford, ja till Romford, där det tog nattquarter, i anseende till den frivilliga escortens trötthet. — D. 29 kom liket på Elben och skulle landsättas i Stade.

STOCKHOLM,

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

COURIEREN

FRÅN STOCKHOLM.

Måndagen den 3 September.

Recension.

(Slat fr. N:o 35.)

Hade Österrike genomdrifvit sin så tydligt förrådada afsigt att blifva mästarare i Östersjön; hvem hade hindrat det att på denna sidan spela samma role, som förf. nu förebrår Sverige, att det spelte på andra sidan? Hvad hade Sverige och dess knappast stadgade nya trosbekännelse blifvit för det hersklystna och fanatiska Österrike?

Så mycket kan vara nog sagdt, för att visa halten af förf.s satser om krigets onödighet och okloket. Hvad han säger om sättet, hvarpå det fördes, är af den kinkiga natur, som alla omdömen i dylika ämnen. Kriget är och blifver ett högt spel. Den krigare, som vill halva hvarje punkt bakom sig tryggad, hvarje tillgång på en möjlig åtkomst-punkt stängd, innan han går ett steg fram, han må vara en slug, matematiskt stor General; men förvånande saker med små medel uträttar han icke. Dessutom var Gustaf Adolf verkligen försigtig. Den del af norra Tyskland, där han först landsteg och vann fast fot, var af honom rensad och occuperad, Furstarne med honom förbundna, innan han vågade sig längre in. Endera vägen skulle han sedermera gå: till höger och till Rhen kallade

honom hans förtryckta trosförvandter, kallade honom granskapet af hans bundsförvandt Frankrike, kallade honom nödvändigheten att skydda Furstar, hvilka icke på annat vilkor gjort gemensam sak med honom, kallade honom slutligen nödvändigheten att krossa Österrikes starkaste arm och själen i katolikernas liga, Baiern. Till venster genom Böhmen hade han visserligen gått ginare på Wien; men därmed var icke mycket gjordt. Just då hade han lättast kunnat blifva gripen i sidan och ryggen af de på högra vägen starkare samlade fienderna. Till höger hade han bredvid sig den redan omtalade bundsförvandten (Frankrike); till vänster en fiende (Pohlen). Att han måste gå tillbaka, sedan han befriat egentliga föremålet för sitt tåg, de förtryckta Tyska evangeliska ständerna i vester och norr, tyckes icke hafva förefallit honom oväntadt. Om han måst gå tillbaka, innan han hunnit detta mål och blott efter att hafva kanske kufvat (men med säkerhet blott besatt vissa punkter i) ett Kejsarens arfland (Böhmen), där han intet gifvet parti ägde, sedan Fredriks parti var fullkomligen kufvad, om han då måst gå tillbaka och fallit i lika oläglig tid som nu skedde; så hade intet varit gjordt och hans tåg blott stått i historien såsom ett ströltåg. Sedan han befriat Rhenländarna, satt mod i deras invånare och förenat sig med Frankrike, då först kunde

han falla, utan att draga med sig hela siffverk i fallet. Detta allt bevisades sedermera genom Torstensons fruktlösa segrar i Böhmen. Wrangel måste ju, för att komma till något resultat, öfvergifva den venstra vägen och gå mot Rhen.

Förf. förebrår Gustaf Adolf ett fel, hvilket han äfven tillägger Gustaf I, det nemligen att hafva för mycket uphöjt adeln. Detta var, säger han, icke *Svenskt*. Men för att i denna del vara Svenska, hade nämnde Konungar bordt vara längre framför sin tid, än man af någon kan begära. Ehuru verkligt stor en man är, bära dock hans handlingar alltid en prägel af tiden. Att vara så långt framför den, att man inser, hvad som först sekler derefter erkännes, det är någon gång en dödlig gifvet; men att han skall sjelf genomdrifva, hvad han sålunda inser, må af ingen döllig begäras. Förändringen i religion och nedsättning af presterskapets magt voro förberedda af allmänna tänkesättet och utgjorde alla tänkares, ja hopens, härskri öfver en stor del af Europa. Därföre lyckades det Gustaf I att genomdrifva dessa båda saker, ehuru i sig sjelfva vida svårare än de reformer, dem honom förebrås att hafva underlåtit. Någon magt skulle han sätta emot den förfärliga, som störtades. Denna andra magt, Adeln, gynnade han hufvudsakligen på det sätt, att frälsemän återfingo af kyrkans egendom det, som blifver deras förfäder afhändt. Hvem hade han annars skolat gifva det? och var det honom möjligt att gifva det åt hvem han ville? Man bör af människor begära blott det möjliga, icke att de kasta sig in företag, hvori de icke kunna lyckas, utan blott störta sig sjelfva och, med sig, allt det goda, de i öfrigt kunna uträtta. Genom hvad Gustaf gjort, hade han redan ådragit sig farliga resningar, dem en allmänt missnöjd adel (då den enda del af fol-

ket, som ägde någon bildning, äfvensom någon kraft och samband sinsemellan) blott behöft nyttja, för att uplösa sambället, återkasta det under främmande väld och göra onyttigt allt, hvad den store räddaren i öfrigt gjort eller ämnade göra. *Allt* kunde ej göras på en gång, alla utväxter på staten kunde icke på en gång skäras bort. Bättre dock, att en förstördes, än att, genom ett fåfängt försök på dem alla, hela kroppens lif skulle äfventyras. Vi äro, med ett ord, ingalunda öfvertygade, att Gustaf I gjort för adeln mer, än han var tvungen att göra; och att han "fråntog Sveriges Allmoge dess fordna kraft och medborgerliga sjelständighet," såsom förf. säger pag. 11, är mer än hårdt sagdt, då kanske utan mycken möda motsatsen skulle kunna bevisas. Af missförstånd (som var med hela tiden gemensamt) om rätta medlet att befria riket från Hanseaternas Krämare-despotism, tillgrep han falska grundsatser, i afseende på skrän och prohibitiva författningar. Men den, hvars valspråk var: "Gud och Sveriges allmoge," den som sökte med alla krafter resa denna allmoge ur vanmagt och råhet — den hade förtjänt ett annat omdöme. Han misstog sig om medlen i många saker, men med *svenskt* hjärta arbetade han för hvad han ansåg rätt. Den hjärtliga ton, hvarmed han beständigt talar till sin älskade allmoge, bör icke misskännas.

Hvad Gustaf Adolf gjorde för Adeln, kan mindre ursäktas, om man ser det isoleradt. Men åtminstone hade de frågorna förtjent en undersökning: kunde Gustaf Adolf göra annorlunda, än han gjorde, så vida han ville hafva nog inre lugn, för att det yttre någonsin skulle kunna tryggas? Var det icke nödvändigt att *förbinda sig* ett mägligt parti, om den yttre magt, från hvilken det hentade sitt enda stöd och enda pretexten för lagligheten af sina rörelser,

icke kunde, med annat vilkor, tvingas att afstå från sina anspråk? Kunde Gustaf Adolf verkligen *tvinga* detta parti? Var det böjelse eller politik, som bragte honom att så utmärkt gynna Adeln? — Då man vill bedöma sådana män, som honom, bör man då endast ylligt betrakta resultaterna, och bedöma dem efter nu brukliga måttstockar, utan att söka intränga i andan af den tid, hvarom fråga är, och de saker, som föregingo? Tror man verkligen, att t. ex. Carl XI kunnat göra, hvad han gjorde, om han varit i Gustaf Adolfs ställning och om icke Gustaf Adolf, under ett, genom stora upoffringar åt mäktiga factioner, köpt inre lugn, förut hunnit sätta riket i det anseende hos främmande magter, att så vådliga företag i dess inre organisation tryggt kunnat vågas? Gustaf Adolf skapade dock ordning, om ock icke den ändamålsenligaste, ehuru troligen den enda möjliga *då*. Hans lars skräckregering kunde icke fortsättas, ehuru den kan hända var en nödvändig länk i kedjan.

Vi yttrade här ett hårdt ord om Carl IX:s styrelse; men vi återtaga det icke. En skräckperiod kan ofta vara ytterst nödvändig i ett folks historia; men de därtill utsedda verktyg lemna dock icke derföre något lysande namn åt efterverlden. Genom våld och imposition på domare (något, som vår förf. så bittert förebrår Carl XII — ehuru blott *ett* exempel kan anföras) kan man vinna stora ändamål; men medlen äro dock afskyvärda; och ett folk, vandt att se dem användas, stiger icke till odling och samhälle. Den vildhet, den uplösning, som bemäktiga sig folket, under dylika perioder, blifva svåra att upväga, äfven med de bästa ekonomiska författningar. *Rätt* är första frågan i statsläran; de ekonomiska fördelarne äro icke så heliga, att *rätt* måste vika för dem. Likväl erkänner hvarje förnuftig,

att "det ena skall man göra och det andra icke låta." Samma anmärkning kan gälla om Carl XI:s så mycket och, i de flesta fall, med så mycket skäl berömda regering. De andeliga fördelar, så till sägande, den lyftning och förädling, som mängen stor man skänkt sitt folk, kunna icke beräknas med siffror, och blifva derföre ofta utelemnade ur räkningen. Man griper sig ofta an och vill blifva häfdeteknare, med en förut fattad idé om storhet och förtjänst, med en måttstock, enligt hvilken många historiska personer ej kunna mätas. Dem utmönstrar man då, och förklarar dem vara utan värde. Detta är dock den värsta partiskhet i historien; och den ofantliga svårigheten i häfdeteknarens kall består däri, att han måste framställa lika fritt och mångfaldigt, som naturen frambringar; han måste se allt stort och icke bestämma storheten efter förut fattade satser; hans själ måste vara ren såsom spegeln, hvilken återgifver allt i dess naturliga skick. Sedan må åskådaren ostörd rådfråga sin känsla. Har häfdeteknaren varit redlig och sitt kall vuxen; så kan det hända, att hans läsare, om ock himmelsvidt skilda i systemer, dock alla finna sig tillfredsställda. I annat fall har han arbetat ensidigt för en tid, en människoklass, en skola, ett parti, ett system; men han har icke rest en minnesvård, hvilken, såsom de gamla klassiska författarnes arbeten, skall allmänt vördas, så länge ljus finnes på jorden.

I någon vidlyftig framställning af våra tankar om Carl XI:s regering anse vi oss icke böra ingå, då vi däruti löga afvika från förf:s tankar och då, för ett omdöme därom, fordras de vidlyftigaste deductioner och sammanfattning af en sådan mängd, ännu icke samlade eller i ordning ställda, enskilda *facta*.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Turkiet. Från London försäkras, att kriget mellan Turkiet och Ryssland är oundvikligt, och att Österrike, om det ock icke deltagar i första segren mot Turkarna, likväl kommer att besätta Servien, så snart fälttåget är öppadt. Då Sawa flydde till Siebenbürgen, förföljde Turkarne honom ända till Cronstadt, och då Österrikiska commandanten sade dem, att detta var ett brott mot gränsens helgd, svarade de, att Österrike bröt tractaterna ännu mer, då det skyddade Sultans upriska undersåter mot straff. En Engelsk tidning försäkrar sig kunna gifva det såsom autentikt, att depecher ankommit om Kejsar Alexanders bestämda beslut att angripa Turkarna. Till Frankfurt ankommo d. 18 bref, som lemna nästan intet tvifvel öfrigt om krigets snara utbrott. Enligt directa bref från Constantinopel af d. 25 Julii, som berättar ankomsten af Ryska ultimatum (hvars innehåll upgifves, såsom man förut sett) väntade man där icke något krig. Mycken verksamhet rådde i communicationerna mellan de Christna Ministrarna (äfvén den Ryska) och Divan. Imedlertid skall en till Bar. Strogonow sänd Rysk goelette hafva blifvit anhållen i Bosforen. Ryska styrkan i Bessarabien (heter det från Lemberg af d. 6 Aug.) är ökad med en division. Betydliga Ryska corps (så berättas från Hermanstadt d. 2 Aug.) hafva ankommit på Moldauska gränsen; divisionerne Orlov, Denisow och Pahlen hade lagt sig tätt vid Pruth och framsändt sina Kosacker förbi Skuleni. Där hade Ryska commandanten gripit fem Turkiska spioner (Moldauer och Judar), som ville underrätta sig om Ryska styrkan.

En Rysk diplomat, Bar. Staffow, har i Novara uppsökt Furst Alexios Komnenos, afkomling af de fordna Byzantinska Kejsarne, och tillställt honom ett egenhändigt bref från Kejsar Alexander. Efter långt samtal afreste Bar. S.; och man anmärker, att Österrikisk hedersvakt allt sedan funnits framför Komnenos's hus och att där varit uppsatt en rosenfärgad och hvit fana, med korsteknet och Christi namn sammanslingade (de fordna Constantinopolitanska Kejsarnes vapen). Man är öfvertygad, att de allierade påtänkt en utväg att förena mänsklighetens rättigheter med legitimiteten.

Till följe af Friherre v. Dalbergs upmaning, visa sig i Frankfurt redan ynglingar med ett rött kors på bröstet, och blått och rött kläde upköpes för denna corps. — Imedlertid är Prof. Kruhgs proclamation till Grekernas fördel confiscerad i Saxen, och han, jemte boktryckaren, tilltalad.

En till Odessa ankommen skeppare som lemnat Constantinopel d. 21 Julii, berättar, att den af Turkarna sist utrustade flotta, deras sista kraftansträngning, blifvit i grund slagen af Grekerna d. 18 Julii vid Tenedos. Då denna underrättelse ankommit till bufvudstaden, skulle pöbeln åter hafva skäckats och mördat 300 Greker. Detta allt skulle gå an att tro, om vi icke hade flera directa underrättelser från Constantinopel, som gå till d. 25 Julii, uttryckligen säga, att lugnet der icke i de sista tiderna blifvit stördt, och veta blott, att Turkiska flottan utlupit d. 13 Julii och sedan visat sig vid Chios.

I Grekland, äfvén som i Dacien (Moldau och Walachiet), fortfara småkrigen, med beundransvärd tapperhet å Grekernas sida. Bland deras partigångare visar sig en ung Czerny Georg. Thessalovich lärer ännu vara i Turkarnas händer.

Brasilien. En revolution har inträffat d. 5 Junii; en provisorisk Junta, ansvarig inför Cortes i Lissabon, är tillsatt, utom hvars bifall ingen ting viktigt kan af regeringen beslutas. Valen till deputerade äro slutade.

Portugal. Grefve Barbacena har begärt och fått afsked såsom Utrikes Minister, och Pinheiro Ferreira är nämnd till hans efterträdare.

Frankrike. Villèle har i 24 timmar varit Sjöminister; men Ultras tvungo honom, äfvén som Corbière, att taga afsked. Dagen efter tog Chateaubriand afsked från Minister-posten i Berlin.

Då lagförslaget om municipal styrelsen icke antogs af de deputerade i sista session, har Konungen frivilligt lemnat municipaliteterna större magt, i afseende på allmän egendoms och hushållningens förvaltning.

England. Fråga skall vara om Ministerförändring, till oppositionens fördel. Marquisinnan af Conyngham, hvais man är uphöjd i Hertigligt stånd, skall i synnerhet hafva bidragit därtill.

D. 10 Aug. gick Konungen på en ångbåt öfver till Dublin, och intogade utan pragt.

Norrige. Tyska tidningar berätta, att Odelsthinget (med 28 röster mot 22) satt Gr. Wedel Jarlsberg och (med 48 mot 6) Statsrådet Garling (Fasting förmodligen) under Riksrätt; den förre för handels-speculationer och vaxel-affärer (med Statens medel) på utländsk ort; den sednare därför, att han upburit två löner (såsom Stats-Råd och Commendeur vid flottan.)

STOCKHOLM,

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

COURIEREN

FRÅN STOCKHOLM.

Thorsdagen den 6 September.

LAGFARENHET.

Följande Utdrag ur Kongl. Svea Hof-Rätts Utslag, i actionsmålet mot Landshöfdingen Frih. Edelcreutz och Landssekreteraren v. Sydow, har redan varit infördt i en annan tidning. Red. anser det imedlertid af sådan vigt, att det bör inflyta äfven här, hädst denna tidning lemnas såsom ersättning till prenumeranterna å ett indraget blad, som från början följt i fråga varande mål:

"Vidkommande Herr Lagmannen och Advokat-Fiskalen Laurins emot Konungens Befallningshafvande förde talan derom, att Torparen Anders Andersson och hans Hustru Anna Olsdotter, deras dotter Anna Andersdotter och Pigan Anna Cajsa Svensdotter skola blifvit utan laga anledning i häckte inmanade, och, i sammanhang dermed, Herr Lagmannens och Advokat-Fiskalens åtal emot Lands-Sekreteraren von Sydow, för hans åtgärd, att i Smedjegårdshäktet anställa förhör med de tilltalde; så, alldenstund utredt är, att sedan drängen Peter Andersson, tilltalad och sedermera dömd för de å sitt husbondfolk föröfvade mord, den 20 April 1819, till Smedjegårdshäktet inkommit, Konungens Befallningshafvande påföljde dagen, eller den 21, förordnat, att Torparen Anders Andersson och hans Hustru skulle gripas och till fängelset införas,

samt den 29 i samma månad likaledes anbefallt Flickan Anna Andersdotters och Pigan Anna Cajsa Svensdotters häktande; till hvilka beslutna åtgärder Konungens Befallningshafvande, efter hvad de särskilda till sedermera aflidne Länsmanen Röösgren aflätne Ordres utvisa, tagit sig anledning deraf, att Petter Andersson förmållts hafva angifvit Föräldrarne för medvetenhet af mordgerningen, och att Hustru Anna Olsdotter åter, sedan hon till häktet anländt, skall uppgifvit, det dottren Anna Andersdotter och pigan Anna Cajsa Svensdotter afvetat, hvarest det silfver, Peter Andersson skall å Helsingholmen stulit, funnits vid Granhaten undangömdt, och således icke kunde undgå, att derföre lagföras; derförutan Konungens Befallningshafvande, under skriftvexlingen i detta mål, åberopat det uppkomna allmänna ryktet om de föröfvade morden, och den misstanke, som fallit först å det mördade folkets dräng samt vidare å dem, med hvilka han under tiden stått i närmare förbindelse, och de der jemväl blifvit, på sätt berördt är, dels af honom sjelf angifne för medvetenhet af missgerningen, dels ock af den ena sålunda angifne, utmärkte såsom egande kunskap om den efter förmodan begångne stölden; hvilka oständigheter Konungens Befallningshafvande funnit hafva, både efter Landshöfdinge-instruktionen och Lagens bud i 1 Kap.

2 §. Straff-Balken, påkallat de nu anmärkte åtgärderne, ehuru sedermera både angifvelser och erkännanden om delaktighet i de begångna brotten blifvit återtagne, samt de derföre häktade och under tilltal ställde personer befriade ifrån allt ansvar; Förden-skull, och emedan det, för att rätteligen kunna bedöma ifrågavarande af Konungens Befallningshafvande vidtagne åtgärder, är nödigt att tillse, huru förhållandet varit, när de beslötos; då sig företer: att, å upkomna ryckett om Torparen Blombergs och hans Hustrus mord, banemannen Petter Andersson redan varit ertappad; att Vaktmästaren vid Smedjegårdshäktet Johan Grönberg hos Konungens Befallningshafvande den 20:de April skriftligen anmält, det Petter Andersson angifvit Föräldrarne för delaktighet i brotten, i anledning af hvilken anmälan beslutet om desse sistnämndes arrestering blifvit, utan deras föregångne hörande, fattadt; att Vaktmästaren Grönberg, uti Rapport af den 26:te i samma månad, likaledes gifvit tillkänna, det Vaktbetjeningen för honom anmält, att Hustru Anna Andersdotter uppgifvit det silfver, Petter Andersson skulle hafva å Helsingholmen stulit, vara undangömdt vid Granhatten, och kunna af der vistande dottren Anna Andersdotter och Pigan Anna Cajsa Svendsdotter tillrättaskaffas, men Konungens Befallningshafvande ej heller då sjelf, genom Anna Olsdotters hörande, sökt göra sig underrättad om en sådan, endast på Vaktbetjeningens utsago beroende upgift, utan derpå grundat förordnandet, det äfven Anna Andersdotter och Anna Cajsa Svendsdotter borde gripas och i häckte införas; och detta förordnande, äfven vidtaget utan att bemälde personer derförut blifvit hörde, varit villkorligt och följaktligen blifvit verkställt, fastän något stulet silfver vid Granhatten icke återfunnits, och bemälde personer för-

nekat all vetskap derom; hvilket således anförde förhållande otvifvelaktigt utmärker, att Konungens Befallningshafvande kunnat låta bero dervid, att den egentliga missgerningsmannen Petter Andersson blifvit ertappad, och genast derefter öfverlemnade målet till vederbörlig domstols handläggning, helst undersökning derstädes enligt Lag ägt rum, äfven om han icke varit upptäckt; att, derest Konungens Befallningshafvande ändock ansett sig böra besörja om de förberedande åtgärder, hvarigenom sedermera undersökningens fortgång skulle befrämjas, angelägenheten fordrat den största varsamhet och urskilning vid sådane åtgärders vidtagande, så vida de icke, såsom i deras vidare tillämpning beroende på Domaren, skulle förfela det åsyftade ändamålet, att på en gång gifva honom den uplysning om saken, som i annat fall blott efter hand kunde vinnas; och att Konungens Befallningshafvande, utan upmärksamhet härå, likasom inskränkt dessa åtgärder derhän, att låta häkta alla de personer, som anmäldes vara angifne för delaktighet uti eller medvetenhet af Petter Anderssons verkliga och förmenta brott, då likväl en laga rättegångsordning lemnar den uttryckliga, för Executorn likasom för Domaren gällande, anvisning, att desse personer, som icke å bar gerning funnos, hade bordt inkallas och höras öfver hvad emot dem är vordet angifvet, innan något beslut om deras gripande lagligen kunnat meddelas; hvar-till äfven den märklige omständighet må läggas, att, sedan de således blifvit, ohörde, till häckte dömde, Konungens Befallningshafvande bevisligen ej heller har, utom det att Lands-Sekreteraren von Sydow med en del af de tilltalde i Smedjegårdsfängelset hållit förhör, sökt genom de häktades hörande få närmare redo å de flere af dem hvar emot annan väckte anklagelser, hvil-

ken behöriga, men ändock åsidosatta följd af arresterings-åtgärderna äfven, efter hvad sannolikt är, vållat, att den behandling de tilltalade utstått, icke är vorden förr än vid domstolen yppad; derefter ändtligen, genom Kongl. Hof-Rättens, af Kongl. Majt i Näder fastställda Utslag, Torparen Anders Andersson och hans hustru samt deras Dotter Anna Andersdotter och Pigan Anna Cajsa Svendsdotter, sedan alla angifvelser och erkännanden om deras brottslighet, såsom falska och genom pinlige medel aftvungna, återkallats, blivvit ifrån ansvar befriade;”

(Slut c. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

Turkiet. Enligt flera underrättelser, skall Ryska Ministerna hafva gått om bord, för att lemna Constantinopel, men blivvit af motvind kvarhållen i kanalen. Från Wien berättas, att han afseglat. Han skall hafva varit ganska hatad af Divan och i synnerhet af Sultan sjelf. Directa underrättelser från Constantinopel innehålla ingen ting härom, emedan de icke gå längre än till d. 25 Julii, eller dagen före den, då den af Ryska hofvet föreskrifna tid för svar på dess ultimatum till ända lopp. Alla Ryska undersåter hade redan lemnat Constantinopel och de kvar varande Ryska fartyg hade hissat Fransk flagg. Om oroligheterna i Constantinopel, ehuru verkliga, synas de Christna icke våga skriva. Nästan alla berättelser innehålla, att lugnet är fullkomligt, men att handeln alldeles uphört, ehuru bodarne äro öppnade, på befallning, och några köpmän, som af fruktan icke gjorde det, blivvit strallade med döden. Man fruktar hungersnöd, sedan tillförseln af Hydrionerna och från Egypten uphört. Grekerna förtvifla om sin räddning. Familjen Kallimachi är den enda, som ännu njute Portens ynnest, hvilken torde en gång kosta denna familj dyrt; hon förbännas af Grekerna. — De Asiatiske trupperne, som skola gå till Morea, föröfva de grulligaste våldsamerhet omkring hufvudstaden, Janitscharene hafva däremot begynt skydda lugnet, sedan de vunno inträde i Divan.

Berättelsen om Alexius Comnenus behandlas såsom ett skämt af samma tidningar, som först utspridd den. Däremot sägas följande förslag vara Porten gjorda: Morea, Nedra Albanien, Thessa-

lien och Littoraen samt Öarne förblifva under Portens öfverherrska, men fria och endast bebodda af Greker, hvilka bilda ett förbund, likt de Schweitziska kantonernas. Turkarne skola inom sex månader lemna dessa länder, men få sälja sin egendom, Öfra Albanien, Bosnien, Bulgarien, Thracien o. s. v. förblifva i Turkarnas våld och de Christne lemna dessa länder, under samma vilkor som Turkarne de förstnämnde, och nedsätta sig i Grekland, Moldau och Walachiet (samt Servien, enligt några uppgifter) skola bilda en sjelfständig stat, under en eller två stora Christna magters beskydd. — Den enda nyhet, man, har om Ryska armén under Witgenstein, hvars höggvarter är i Tiraspol, innehåller, att den drager sig allt jemnt söderut och synes, i händelse af krig, komma att vid Hirschowa gå öfver Donau. Att Al. Ypsilanti sitter på Munkatsch lär icke vara så säkert. — Arnauter och Pandurer hafva i Mindre Walachiet åter förenat sig med Grekerna och valt sig en Grek från Constantinopel, Michel Oglu, till anförare, hvarpå de flera gånger slagit Turkarna. Kajmakani i Krajowa, Samurkas, har öfvergifvit Turkarna och förenat sig med Oglu.

Om Grekernas och Turkarnas ömsesidiga läge i Morea äro underrättelserna stridande. Somliga föreställa Turkarne såsom öfverlägsna, innehafvande nästan alla fasta platsar och provianterade af Engelsmännen. Andra åter säga, att Turkarne blott innehafva Kastellerna i Patra, Lepanto, (ifrån hvilka städer de Grekiska blokad-skeppen afgått till flottan, som kryssar utanför Dardanellerna) Tripolizza, Akrokorinthos, Nauplia, Modon, Koron, Navarino, Arkadia, och att de lida brist på allt. Landet och bergen utan undantag innehafvas af Grekerna, hvilka äfven försvara, Kalabrita, Vostizza, Gastuni, Pyrgos, Dinizzana, Sopoto, Leontari, Prasto, Mouembasia, Kalamatta, Alatochori, Argos, Kranidi och hela Lakonien, utom slotten i Misitra och Bordonja. Islumen innehafva de äfven. Central-regeringen är i Dimizzana, där äfven ett tryckeri är inrättadt. Erkebiskop Germanos har eröfrat Lala vid berget Pholoe. Korsfanan svajar i i alla städer och byar i Beotien, Livadien, Etolien och Akarnanien. Invånarne hafva, efter fulländad skörd, fört sin spannmål och boskap up i bergen. Prevesa (hvars Commandant dock stod i underhandling med Sulioterna om kapitulation) och Parga innehafva ännu Turkisk besättning och njuta fullkomligt lugn.

Demetrius Ypsilanti lät först den unge Kantakuzeno organisera trupperna i Morea och begaf sig sjelf till Hydra, där han erkändes för öfver-

General (Arkistrateg). Därpå kom han tillbaka och tog, tillika med Kantakuzeno, sitt högkvarter i Patra (som nemligen är i Turkarnas våld?), därifrån de underhålla communicationen med de öfriga provincerna, i synnerhet Epirus, där Grekernas sak är öfverlägsen, alltsedan Ali åter intåg i Janina. (Ali skall hafva gjort Porten propositioner, hvilka kallt blifvit emottagna). Förbund är afslutadt med de Mohammedanska Agarne i Chimaira-bergen, att de skola utdrifva Turkarna ur Epirus.

I Leipzig har bildat sig ett förbund af Armenianska köpmän, som med penningar understödjer alla militärer, hvilka gå till Grekland. — I slutet af Augusti ämnade alla (?) Studenter vid Universitetet i Bonn afstå till Grekland. De voro förseddade med recommendations-bref till bröderna Ypsilanti och Bankierhus, samt med penningar. Vid de öfriga universiteterna i Tyskland skall samma anda råda.

Tyskland. D. 25 Aug. skedde Drottningens af England begrafning i Braunschweig.

Frankrike. I ett Carmeliter-kloster har en flicka af 21 års ålder blifvit vigd till nunna af Kononius i St. Denis, Séguier. Detta är så mycket märkvärdigare, som lagen om klöstrens uphäfande ännu är i full kraft och händelsen ändock berättas i Moniteuren.

America. D. 24 Juni har vid Valencia förefallit en afgörande slagning mellan Spanjorerna och Columbianerna, då de förre blefvo slagne och endast 2,300 man af dem undkommo till Puerto Cabello, den enda hamn, de ännu ägde kvar. Bolivar väntades dit d. 4 Julii, för att belägra platsen. Berättelsen om Caraccas's återbesättande af Gen. Bermudez bekräftar sig. Spanjorerna hade öfvergifvit staden, emedan negersoldaterna öfverallt deserterade till Insurgenterna.

D. 25 Julii tog Gen. Jackson Florida högtidligen i besittning, i Förenta Staternas namn.

Brasilien. Directa bref innehålla nu från Rio detalierade underättelser om händelserna där d. 5 Junii. De Portugisiska trupperna begynte rörelserna och de Brasilianska förenade sig snart med dem. Hvad som fordrades af Prinsen Regenten, var att han skulle besvärja de i Portugal redan (men af Konungen då ännu icke) antagna grunder för constitutionen; att Gr. Arcos skulle genast afsändas till Portugal; att en regering af nio ledamöter skulle tillsättas; att de i April på börsen häktade valmän skulle lösgifvas, och att de ordres, som då gifvos, och de personer som där-

till rådt, skulle upgifvas. Alla punkter, utom den sista, bifölls. Gr. Arcos afseglade d. 10 till Lisabon. D. 20 trädde regerings-junta först i verksamhet, ehuru hon redan d. 16 utfärdat en proclamation. Några befordringar vid arméen hade väckt missnöjet. Oenighet råder emellan de portugisiska och de Brasilianska trupperna. Med de sednare sades Prinsen underhandla.

Italien. Konungen af Sardinien har med Österrikarne afslutit en convention, enligt hvilken de, ända till Sept. månads slut 1822, skola med 12000 man occupera vissa orter. Konungen betalar månadligen 300,000 Francs, och dagligen 12000 portioner bröd!

Spanien. Lugnet inne i landet är icke fullt återställt; äfven i Galicien skall vara oro.

England. D. 17 höll Konungen ett i högsta grad lysande intåg i Dublin. D. 14 var annonseradt, att sorgen afläggas under de förestående ceremonidagarna.

Stockholm. Bland de icke synnerligen vanliga nöjen, som Stockholms invånare nu på en tid gjort sig, äro så kallade costumerade balar. Dylika äro gifna vid ett par af Stadens hälsobrunnar och hafva med mycket interesse blifvit omfattade. Också kan man ej neka, att dessa nöjen, i fall de svara mot sin idé, böra vara ganska lifliga. Omgängets plågoande etiketten försvinner, då hvar och en icke läugre är det, hvartill hans tjänst och rikedomar stämpla honom, utan en efter fantasi vald personage, hvars värde beror endast och allenast på den skicklighet, hvarmed han spelar sin role. Frånvaron af tull masque gör det väl omöjligt att vara alldels okänd; men förklädningen gör, att man supponeras vara det. Tynglösheten, som där af följer, måste frambringa lätthet i omgänget; och månet skämt, månet lustigt uppträde, som icke kunde äga rum i ett sällskap af vanliga Stockholmsboar, som alla äro klädda i lika skurna frackar och alla tala samma Stockholmska dialect, kan nu upstå bland en samling af Turkar och Christna, af språthökar från detta sectet och det förflutna, af betjänter och bönder, af Pelegrimer och Procentare. Dessa alla äta, dricka, dansa, åka och snusa tillsammans. Rang och hvardags-förhållanden afläggas, då karaktersdräkten påtages. Af vanliga omgängets-reglor finnes ingen kvar, mer än anständigheten; af alla bemödanden intet mer än det att roa sig och andra.

STOCKHOLM,

Tryckt hos ELMÉN och GRANBERG.

COURIEREN

FRÅN STOCKHOLM.

Måndagen den 10 September.

LAGFARENHET.

(Slut fr. N:o 38.)

Ty, och ehuru väl Konungens Befallningshafvande, uti dess ingifne förklaringar, sökt ådagalägga, och Advokatfiskalen, Herr Lagmannen Laurin, äfven medgifvit, det Konungens Befallningshafvande med desse öfverklagade åtgärder haft för ändamål att åstadkomma nödig och fullständig utredning af de föröfvade grofva brotten, och att den ej måtte uteblifva, i saknad af någon utaf de för delaktighet deri angifne personer; ringaste anledning ej heller inlupit, som skulle meranämnde åtgärder blifvit vidtagne i någon obehörig åsigt, eller i upsåt att skada; dock, som i allt fall det förhållande att endast å de, på sätt ofvanberördt är, gjorde angifvelser, och således utan att laga anledning varit för handen, hafva förordnat om nyssbemälde, sedermera oskyldige befundne personers häktande, innan de blifvit öfver angifvelserna hörde, Konungens Befallningshafvande till last stadnar, fastän desse åtgärder otvifvelaktigt, såsom Herr Lagmannen och Advokatfiskalen Laurin ock anmärkt, tillkommit af förhastande och missledt nit vid Embetets utöfning; alltså och då, hvad det dessutan emot Lands-Sekreteraren von Sydow enskildt förde åtal angår, uplyst och medgifvet är, att Lands-

Sekreteraren infunnit sig å Smedjegårds-häktet, för att afhöra den bekännelse, Petter Andersson, hans Broder och Föräldrar skola förklarar sig beredde att afgifva, men en sådan åtgärd icke varit tillständig Lands-Sekreteraren ensam, utan i förening med den, som, jemte honom, i Landshöfdingens frånvaro, föreställt Konungens Befallningshafvande, i följd hvaraf Kongl. Hof-Rätten väl, å ena sidan, anser Lands-Sekreteraren hafva äfven härutinnan orätt förfarit; men deremot, å den andra, rörande Kapten Lyonmarcks föregifvande, som skulle anledning vara, det de tilltalde icke, på sätt det af Lands-Sekreteraren vid berörde tillfälle förde Protokoll utvisade, frivilligt gjort, utan genom tvång och våldsamt behandling förmåtts att göra, deras sedermera återkallade och osannfärdiga erkännanden, icke finner skäl att å ett sådant föregifvande, såsom ej i någon mån, emot Lands-Sekreterarens bistridande, trovärdigt, hafva afseende; pröfvar Kongl. Hof-Rätten, i förmågo af 1 Kap. 12 §., 1 Mom. Rättegångs-Balken, rättvist döma Konungens Befallningshafvande i Stockholms Län, Hr Landshöfdingen, tillförordnade Öfverståhållaren Baron Edelcreutz, och Lands-Sekreteraren von Sydow, för hvad dels i Embetet är feladt, genom vidtagne beslutet om förrbemälde personers häktande, dels ock Lands-Sekreteraren enskildt sig förgått, medelst det i

arresten hållne förhör, att böta: Herr Baron och Landshöfdingen Femhundra Daler Silfvermynt med Ethundra Sextio Sex Riksdaler 32 Skill., och Lands-Sekreteraren Tvåhundra Femtio Daler med Åttatjotse Riksdaler 16 Skill Banko, samt derjemte gemensamt ersätta Torparen Anders Andersson, hans Hustru Anna Olsdotter, deras dotter Anna Andersdotter och Pigan Anna Cajsa Svensdotter deras tidsspillan och lidande med Ethundra Riksdaler Banko till hvardera, eller tillsammans Fyrahundra Riksdaler nämnde mynt; Men då Anders Anderssons och hans Hustrus föregifvande, att de skola i fängelset ådragit sig sådan sjukdom, som för framtiden hindrade dem att arbeta för deras uppehälle, samt Pigan Anna Cajsa Svensdotters uppgift, att hennes i fängelset medförde Barn genom vistan det derstädes blifvit till helsan skadadt, ej äro vordne på något sätt styrkte, kan den af sådane anledningar fordrade särskilde ersättning den icke tilläggas; äfvensom enär, genom Kongl. Maj:ts och Kongl. Hof-Rättens sammanstämmande beslut, Torparen Anders Andersson och hans Hustru äro vordne befriade ifrån de emot dem gjorde angifvelser, Kongl. Hof-Rätten anser vidare åtgärd icke erfordras till återkallande af den utaf Konungens Befallningshafvande tillförene utfärdade Kungörelse om deras förmenta delaktighet i sonens missgerningar; kommande den af Kapten Leyonmarck gjorda begäran om godtgörelse för sina kostnader i denna sak, då han icke, efter sitt förbehåll, någon förteckning derå ingifvit, att såsom förfallen anses.

Slutligen och ehuru Lands-Sekreteraren vorr Sydow afstått från påstående om ansvar å Kapten Leyonmarck, för det af honom emot Lands-Sekreteraren enskildt angifne och vid förhör inför Kongl. Hof-Rätten undersökte förhållande; samt Advokatfiskalen,

Herr Lagmannen Laurin, äfven förmält sig i det afseendet icke hafva något att anföra, något utlåtande deröfver ej eller är af nöden; dock som i öfrigt, uti den af Kapten Leyonmarck undertecknade och ingifne skrift, deri hans hufvudmäns talan om uprättelse och ersättning för deras lidande är vorden utförd, förekomma flere anmärkningar och yrkanden, hvilka dels innefatta ett obefogadt klander af Herr Lagmannen och Advokatfiskalen Laurins handläggning vid detta mål och tillvitelse om upsåtlig efterlåtenhet hos honom vid Embetets utöfning, dels ock blifvit obehörigen och utom det ämne, hvarom Kapitenen å sine hufvudmäns vägnar ägt talan föra, emot Konungens Befallningshafvande gjorde samt på ett missfirmande sätt framställde; finner Kongl. Hof-Rätten, jemnlit 14 Kap. 7 § Rättegångsbalken, jemnförd med Kongl. Förordningen den 20:de Jan. 1779, Kapitenen Leyonmarck böra plikta, för hvad han således smädligt och missfirmligt skrifvit emot Herr Lagmannen och Advokatfiskalen Laurin, Ett hundra Daler, och emot Konungens Befallningshafvande, Femtio Daler, eller tillsammans Ethundra Femtio Daler Silfvermynt med Femtio Riksdaler Banko."

UTLÄNDSKA NYHETER.

Turkiet. D. 28 Julii, eller två dagar efter förloppet af den föreskrifna tiden för svars afgifvande på det Ryska ultimatum, och sedan intet svar till Ryska beskickningen ankommit, utan blott ett evasift till de medlande magternas Ministrar, förklarade Bar. Strogonow sin beskickning slutad och begärde af Reis Effendi att genast få pass för sig och de sina. Sultan nekade den till afresan nödiga firman; men genom de öfriga Christina Ministrarnas bemedling, fick hann - commandanten ändtligen muntliga ordres att låta det Franska fartyg, hvarpå S. gått om bord, fritt passera från Buyukdere. Afresan hindrades af motvind ännu d. 30, men rykten i Wien sade, att den lyckligen

gått för sig d. 31. All Ryska kronans egendom var undanskaffad på Franska fartyg. (Underrättelsen om Strogonows afresa hölls länge hemlig i Frankfurt, af finance-speculation. Ändtligen blef den dock yppad). Sedan sålunda alla fredliga förhållanden mellan Turkiet och Ryssland äro afbrutna, väntar man dagligen krigets utbrott. Öfvergeneralen, Gr. v. Witgenstein, som var i Odessa, öfver Generalerne Uwarow, Tormassow, Tscherbatoow, Tschtschitschagow, Tschernischew och Kosakernas Hetman samlats, afreste därifrån d. 1 Aug., tillika med sin stab, till högkvarteret vid Pruth, hvilken flod Ryssarne tros passera, så snart Strogonow ankommit till Odessa. De Turkiska trupparne i Moldau, och Walachiet hafva redan koncentrerat sig; och fälttåget torde komma att öppnas med ett stort slag. Frihamnen i Odessa är af Kejsarliga regeringen tillstängd, hvilket ökar sannolikheten af ett snart fredsbrott. Hvad man berättat om en Österrikisk armées sammandragande i Dalmatien, är en dikt af Franska tidningar. — Trovärdigheten af hvad man berättat om Comnenus minskas mycket deraf, att i Novara icke finnes någon Österrikisk besättning, som kunnat gifva honom hedersverk.

Grekerna synas alldeles hafva öfvergifvit Thessalonichs belägring. Då dess intagande längesedan är berättadt, ja med detaljer, ser man, huru mycken trovärdighet berättelserna från Grekland äga. Imedlertid bör man dock i korthet gifva de senaste underrättelser, som finnas därifrån. Communicationen med Thessalonich är öppen både till lands och sjös, sedan de Grekiska skepp, som blockerade hamnen, afgått att förstärka flottan utanför Dardanellerna, och Grekerne, som till lands inslöto staden, dragit sig up i bergen, så snart betydlig styrka anryckte mot dem. Turkarne sägas vara starkare i Macedonien, än i någon annan del af Grekland. Pascharne i nejden hafva samlat sig vid Jenizzme, och tillsammans hafva de 10,000 man. Grekerne landstiga beständigt och plundra kusten. Libanova (Stagyra) skall, efter en förefallen träffning, hafva blifvit alldeles förstörd. De öfriggblifna invånarne, knappast 600 till antalet, hafva dels blifvit räddade, dels fallit i Turkarnas händer, som afhugga näsorna på de lefvande och hufvudena på de döda. De skola redan hafva ett ofantligt antal hufvuden samlade. — Turkarna skola ändtligen vara förjagade ur Patra. Andreas Drokosa är Grekernas chef i denna del af Morea och utmärker sig genom ovanliga kunskaper och tappighet. Mainotterne hafva d. 18 Juli slagit en på berget Poliglitz (nu åter Stymphalos) förskan-

sad Turkisk corps af några hundra man och tagit ett godt förråd af krut och två kanoner. Paschan Selim, som med ett par tusende man försvarar Arta och några däromkring belägna fästningar, hindrar föreningen mellan de åtskilliga insurgenterna. Han bör dock icke kunna länge hålla sig mot de tio gånger starkare Grekiska härarna. Moreoterna tillbyta sig krut och vapen mot landets producter. Berlinska Statstidningen vill veta, att Grekerne lidit ett betydande nederlag på Morea. Bref från Zante af d. 14 Juli berättar, att Paschan i Patra gjort ett tåg (när? det får man i Grekiska berättelser aldrig veta) till Lalla, hvars invånare kallat honom till hjälp mot Greker och Jonier, som blefvo i grund slagna af de förenade Turkarna och Lallioterna och förlorade 550 man. Samma bref talar om Engelska escadrens tåg till Patra, där den högst vänskapligt emottogs af Turkarna och skulle göra föreställningar mot Grekiska kaperier. — Invånarne i Kolnet, i Engia (Aegina-) viken, hafva nedgjort den af 50 man bestående Turkiska besättningen. — Grekerne hafva gjort en landstigning på Stalimene (Lemnos) och genast intagit fästningarna Mirsina, Mandro och Paleokastro. Hufvudfästningen Stalimene höll sig ännu d. 10 Juli, efter 12 dagars ursinniga anfall.

Servierne hafva begynt mörda Turkar och förklara sig för Grekerna. — Berättelsen om en Albanisk Grekisk armées tåg från Albanien till Macedonien och därifrån till Rumelien är alldeles ogrundad; Albaneserne hafva nog att göra med de många fästen, dem Turkarne ännu innehafva vid kusten och inne i landet.

Den seger, Grekerne skola hafva vunnit vid Tenedos öfver Turkiska flottan, vill icke bekräfta sig.

I Tyskland hafva subscriptionerne till Grekernas fördel mycken framgång. I Stuttgart var d. 24 Aug. redan teknadt 2000 Fl., och ett ausenligt antal af både militära och civila personer hade anmält sig att gå till Grekland.

America. Till Curaçao hafva, på 18 skepp under Engelsk escorte, ankommit 1500 Spanska flyktingar från Puerto Cabello, emedan denna stad var i stor fara, efter Columbiaternas afgörande seger vid Valencia. Där hade Spanska infanteriet fäktat med utmärkt tappighet; men cavalleriet hade skamligt flytt. Spanjorerens förlust uppgafs till 2000 man. Det berättas, att en Spansk Öfverste sedermera slagit Gen. Bermudez m. m.

Om sakernas ställning i Mexico har man redan öfver Spanien underrättelser, som visa, att Insurgenterna fullkomligt hade öfverhanden och att

Spanjorernes välde i den delen af Amerika är slut. D. 8 Aug. skrifvès från Cadiz, att Vice-Konungen hade kvar blott Veracruz, Puebla och Mexico, och intet annat alternativ än att capitulera eller slå sig igenom till Veracruz; ett ganska farligt företag, då han hade föga magt kvar. Han hade ej kunnat i Mexico samla mer än 3000 man, då Iturbide däremot endast i Bajio samlat 6000, med hvilka han gick mot hufvudstaden. Nästan hela provinsen Veracruz hade underkastat sig Insurgent-Generalen Victoria; i sjelfva Veracruz var desertionen stor bland de Kungliga och allt i yttersta bestörning. Trupparne drogos åt Mexico. Efter Öfverste Hevias död vid anfallt på Cordova d. 18 Maji, hade Iturbide afslutat en capitulation med Generalerna Cruz, Negrete och Quintana samt med Biskopen af Guadalajara, däri de förbundit sig att antaga hans constitutions-grunder. Iturbide, med dessa grunder, herskade redan öfver provincerna Guadalajara, Potosi, Zacatecas, Guanajuato och Bajio. Efter denna capitulation intog han Valladolid, där Commandanten, Cela, capitulerade med 1500 man. Af dessa togo många tjänst hos Insurgenterna; endast 800 gingo åt Mexico. Stadsstyrelsen i Veracruz har begärt understöd från Spanien; och något har redan afgått.

Spanien. Ännu höres dagligen om ströfcorpsen i det inre af landet, mest i de södra provinserna. — Cortes äro kallade till d. 28 dennes. De sköta sysselsätta sig med landets indelning och förvaltningens organisation, med milda stiftelser, med Americas lugnande, med criminal-lagen, med Militär-regleringen o. s. v. — Det påstås vara fråga om viktiga förändringar i constitutionen, t. ex. om införande af två kamrar i representationen (den ena De stores (de los Primos), den andra de deputerades), om absolut veto å Konungens sida m. m. Däremot skulle folket välja sina local-embetsmän, munkars secularisation och kloster-egendoms försäljning fortvara o. s. v.

F. d. Finance-Ministern Arguelles har, på en resa, blifvit i Santander emottagen med så fula sångstumpar, att han afreste midt på natten. I Bilbao däremot fann han god mottagning.

Portugal. Konungen blifver dagligen allt mera populär, visar sig ofta offentligen och emotages alltid med den största entusiasm.

D. 4. Aug. beslöto Cortes att nämna två commissioner, den ena i Coimbra, att utarbete förslag till criminal-lag; den andra i Lissabon att utarbete ett till civil-lag. — D. 6. beslöts, att ingen Deputerad får, för sig eller andra, begära eller emottaga någon nåd eller något embete af regeringen, så vida

han icke enligt anciennitet uppstiger, i sin ordning, till ett embete. Ett förslag, att ingen Deputerad, utan Cortes's tillstånd, finge uppvakta Konungen, uppskötts.

Sjö-ministern har gifvit ordres, att Gr. dos Arcos, då han kommer, icke får landstiga. Regeringen i Rio har inberättat, att han är öfversänd såsom fånge på ett fartyg.

England. Coroners Court har flera gånger suttit öfver frågan om Honey's död. Han blef med ett pistolskott dödad vid Drottningens likfärd. D. 20 Aug. voro redan 25 vittnen i målet hörda, och följande dagen skulle göras ett försök att låta vittnena uppsöka banemannen, därigenom att hästgardet uppställdes och vittnena besågo hela corpsen. Gardets uppställning gick dock icke för sig; och vittnena, som skickades in i casernen, utkordes. Däröfver yttrades vid domstolen högt missnöje af Sheriffen Waitman och flera andra. Saken rättades imedlertid och förklarades hafva skett af missförstånd. Vittnena fingo se corpsen, lika klädd; som d. 14 (vid processionen). Ett vittne påstår sig igenkänna banemannen i en Lieutenant vid namn Mister Gore. — Undersökning är äfven anställd om en annan mans död, som inträffat vid samma tillfälle.

I Dublin följer den ena högtidligheten på den andra, Katholikerna hafva ingifvit en adress. Konungen lät före audiencen kalla till sig den första katholska Peeren i riket, Lord Fingal, betygade honom sitt höga nöje öfver Katholikernas lojalitet och goda uppförande, försäkrade dem om sitt beständiga beskydd och lofvade Lord F. St. Patriks Orden.

Engelska Ministern i Paris har redan ordentligen notificerat Franska hovet om Drottningens död.

Alderman Wood har låtit införa i tidningarna ett bref, däri han besvärar sig öfver Dr. Lushington, som vägrat honom att få medfölja i Drottningens likprocession. Han hade i Harwich, på regeringens vägnar, fått det svar, att Testaments-executorerne vägrat uppföra hans namn på listan af de personer, som skulle åtfölja liket till Braunschweig.

Neapel. Fürst Canosas afsättning från Police-Ministers-embetet skall hafva härrört af hans oenighet med Bar. Frimont. De nuvarande Police-Commissariernas förvaltning är mycket mildare.

Väpnade röfvarband fortvara att ofreda poster och resande.

COURIEREN

FRÅN STOCKHOLM.

Thorsdagen den 13 September.

Om Regeringens förhållande till Embetsmän.

Konungens sista proposition till det nu upplösta Norska Stortinget har väckt upmärksamheten på detta ämne. Det förtjenar också den lugnaste och mognaste undersökning.

Hvad är embetsman? Är det hvar och en, som har någon befattning för ett samfund? hvar och en, som fått sig uppdraget att vaka öfver ordning och lagars efterlevnad, att verkställa, hvad gemensamt intresse kräfver? Då är det möjligt, att mängden af samhällets medlemmar äro embetsmän; ty hvar och en kan få sig uppdraget att bevaka en liten detalj af det allmännas ärender.

Men med Embetsmän menar man vanligen Kronans Embetsmän, regeringens organer, utförarne af dess allmänna åtgärder, både i inre och yttre förhållanden. I vissa stater, och kanske mest i Sverige, har det blifvit en vana att anse hvarje innehafvare af en offentlig befattning för embetsman i denna mening, att betrakta hans myndighet såsom uppdrag af rikets öfverstyrelse. Hvarje Länsman, hvarje härads-skrifvare, hvarje bränvins-opsyningsman har paraderat såsom en länk i en stor, från folket lösryckt kedja, hvars öfversta länk hvilat i monarkens hand. Men — öfver detta så ofta be-

handlade ämne fordras icke lång afhandling. Med ett ord: nästan all idé om municipal-styrelse har försvunnit; öfver allt, där något allmänt ärende varit i fråga, har regering, den stora allmänna statsregeringen visat sig. De tjensteandar, hon behöft till verkställande af sina *befallningar*, hafva fått sin hand in i all förvaltning af de mindre samhällens ekonomi och localstyrelse; äfven de af folket utsedda, och från början till annan bestämmelse ännade, tjenstemän hafva förvandlats till Kronans embetsmäns betjante. En Landshöfdinge anser sig icke blott såsom verkställare af hvad regering och lagar befalla, utan äfven såsom en förmyndare för sitt län, en öfverhushållare, som har att styra och ställa, att göra nya författningar och dylikt. Detta kan någon gång gå därhän, att hans egentliga befattning därför eftersättes *).

*) Landshöfdinge Hans Järta säger: — — — — —
— "Emedlertid, då också denna förman (Landshöfdingen) är människa, synes det vara orimligt att hvälva på honom ansvarighet för hvarje litet fel af en under honom verkaende Tjensteman, som han lätteligen kan öfverse eller glöma, då han sjelf är öfverhopad af andra viktigare göromål, sysselsatt med vidsträcktare befattningar samt besvärad af omsorger och bekymmer för det stora hela, som han har att sammanhålla, leda, understödja och befrämja." — "Han (Landshöfdingen) har icke upfyllt sin egentliga bestämmelse, då han

Vi hafva intet begrepp om den skillnad, som t. ex. i England finnes mellan de öfver lagars efterlefnad och allmän ordning eller allmänna företag vakande allmänna auctoriteter (Magistrates) och Kronans embetsmän eller regeringens agenter. Dese sednare hafva där nästan intet att göra med local-styrelsen. Om ett samfund (en socken, en stad) vill anlägga en väg, bygga en kyrka eller, med ett ord, företaga någon ekonomisk åtgärd; så blandar sig regeringen ingalunda däri. Lagens hela handhavande (utom åtalet, som äfven Kronans embetsmän kunna föranställa) är fullkomligt skildt från regeringens organer, då man undantager, att Ministrarne någon gång, genom så kallad suspension af Habeas Corpus, få af lagstiftningen magt att anbefalla arresteringar, utan de vanliga formaliteterna. Kronans embetsmän bestå hufvudsakligen af Ministrarnas bureau-betjäning, krigsbefälet och den stora skaran tull- och upbörds-betjänter.

Då man påstår, att i England regeringen, efter behag, afsätter alla embetsmän, har man icke rätt besinnat, hvad man säger. Det är sauning, i fråga om det obetydliga antalet af regeringens egna handlangare; men man borde icke generalisera en sats, som gäller blott om en högst obetydlig del af det, hvarom fråga är. På bland Magistrates tillsätts af regeringen, och ingen afsättes. *)

blott pligmässigt expedierat löpande ärenden. Också inträffa icke sällan sådana förhållanden, då han äfven uppsåtligen måste försumma det mindre, för att ej försumma det stora, då han måste upoffra sig åt tadlet, för att icke vara klandervärd" o. s. v.

*) Dessutom måste man neqa akta sig för det misstaget att tro, det rättigheten att afsätta embetsmän tillhör, i England och Frankrike, ensamt den verkställande magten. Detta hvarken är eller kan vara förhållandet. Den rättigheten måste äfven tillhöra domaremagten, om någon säkerhet mot våld och förtvick skall

I Frankrike existerar visserligen för närvarande ett concentrerings-system, eller ett sådant, enligt hvilket regeringen blandar sig i allt, tillsätter alla embetsmän o. s. v. Men de nyaste underrättelser säga, att Konungen redan insett orimligheten af detta system och frivilligt ämnar åt folket öfverlemna mycket af local-styrelsen.

Hvarken i Frankrike eller i något annat land, där förhållandet är sådant, kan man taga exempel, i denna fråga, af England, där embetsmän, såsom vi redan visat, betyder något helt annat än samma ord betyder i Frankrike, i Sverige o. s. v. Mången har med skäl yrkat, att Chefen för en Minister-bureau eller annat embetsverk, för hvars arbeten han är ansvarig, äfven måste äga att taga och förkasta sin betjäning, efter behag. Men att sträcka denna rättighet därhän, att all civil-styrelse kan afsättas utan dom och ransakning, är för långt gånget. Annat äro en regerings egna concepister och renskrifvare, och annat äro embetsmän, åt hvilkas vård någon gren af förvaltning är anförtrodd, där de handla på egen hand.

Viktigast är denna skillnad i länder, där, såsom hos oss, förvaltning och domaremagt mycket gripa in i hvarandra, där en embetsman, (t. ex. en Landshödinge), hvars egentliga embete är förtroende-embete, tillika utöfvar så mycket till domaremagten hörande, ja dömer i flera mål. Denna sammanblandning har föranledt — och borde föranleda — många rent administrativa embetsmäns oafsätlighet. Det hade ej varit rådligt att åt godtycket öfverlemna ledamöter i så kallade administrativa em-

finnas, och om den så mycket omskrifna Ministrars ansvarighet icke skall vara ett tomt ord. Embetsmannas despotism vore utan gränser i ett land, där icke lagen, utan ensamt regeringen hade embetsmannens öde i sin hand.